

Folkehøgskolereisen
– et kritisk blikk

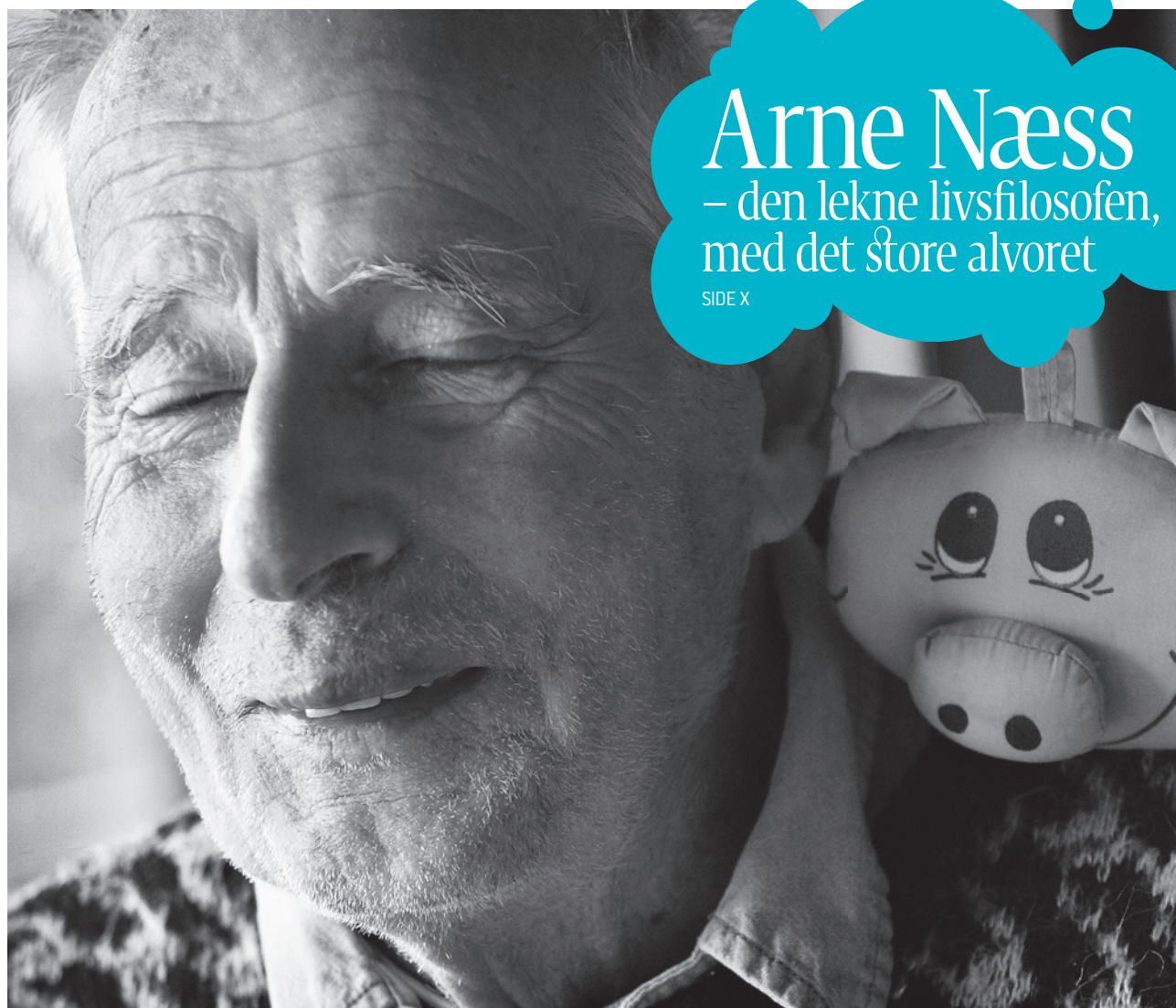
SIDE 16

Undersøkelse:
Elevstipendiater
og økonomi

SIDE 26

FOLKEHØGSKOLEN

#2 – 2012 – ÅRGANG 108

Arne Næss
– den lekne livsfilosofen,
med det store alvor

SIDE X

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Redaktører:
Øyvind Krabberød
ok@folkehogskole.no
mob. 986 27 439
Marte Fougner Hjort
marte@folkehogskole.no
mob. 928 26 021

Send ros og ris til:
redaktor@folkehogskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før
utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september
og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: Skin Designstudio
Produksjon/trykk: Østfold trykkeri
Papir: Amber Graphic
Forsidefoto: Scanpix

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 4743 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 8101.34.46466

nf@folkehogskole.no
www.folkehogskolene.net/nf
www.frilyntfolkehogskole.no

Daglig leder: Knut Simble
knut@folkehogskole.no
Tlf.: 69 14 44 63
97 42 89 79

Leder: Øyvind Brandt
Falkestien 12, 3179 Åsgårdstrand
oyvind.brandt@folkehogskole.no
Tlf: 900 77 694

Nestleder: Erika Alnæs
Hardanger folkehøgskule
5781 Lofthus

Styremedlem: Elin Evenrud
Buskerud folkehøgskole
3322 Darbu

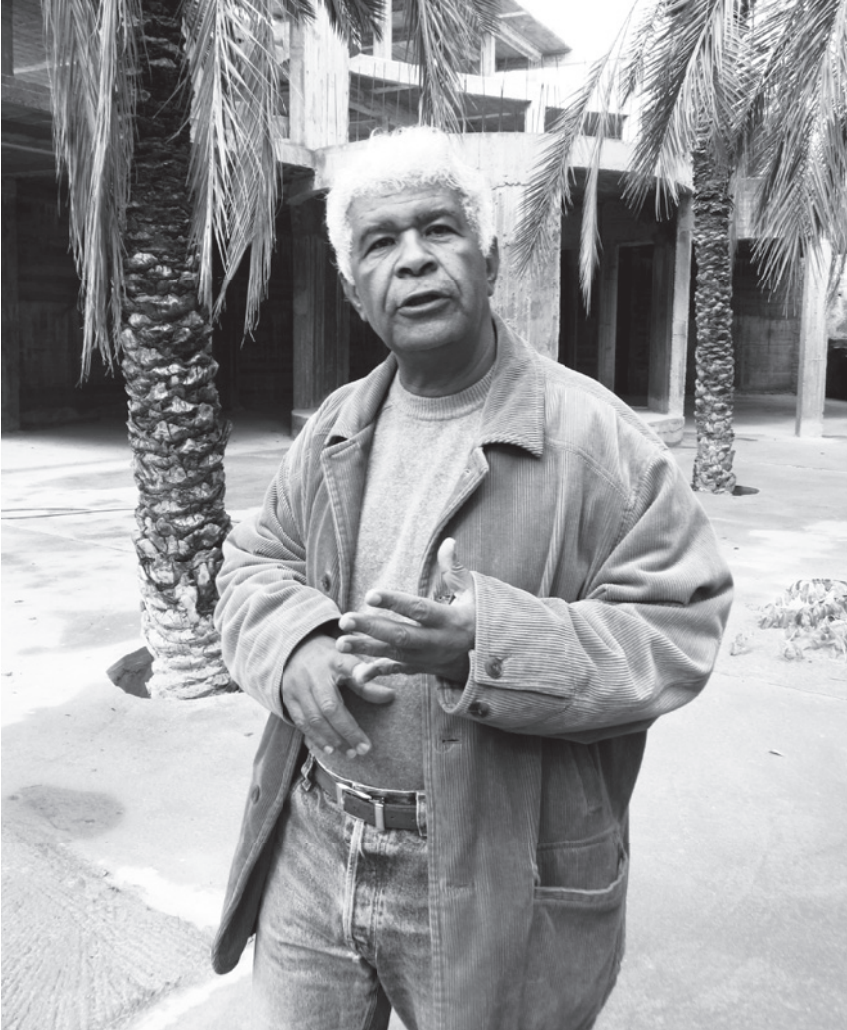
Styremedlem: Britt Soot
Follo folkehøgskole
1540 Vestby

Styremedlem: Tore Haltli
Sund folkehøgskole
7670 Inderøy

1. varamedlem: Haldis Brubæk
Romerike folkehøgskole
2050 Jessheim

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 1609.13.12135
if@folkehogskole.no

Daglig leder: Dorte Birch
dorte@folkehogskole.no
Tlf: 913 52 372

28 Les om Øyvind brandts reise til Tunisia.

Portrettet	4
Pedagogiske inspirasjonskilder: Arne Næss	8
Om filosofisk dialog, Guro H. Helskog	12
Pedagogisk metode	15
Et kritisk blikk på folkehøgskolereisen	16
Hva er folkehøgskolepedagogikk for deg?	21
Jonas Hassen Khemiri	22
Lekfolkskonferanse	25
Elevstipendiater	26
Øyvind Brandt i Tunisia	28
Bokanmeldelser	32
Inspektørmøtet	36
IF	38
Internasjonalt utvalg	39
NF	41
PLF	44
Folkehøgskolerådet	46

En annerledes start på våren

I skrivende stund kan undertegnede se frem til en solrik påske i Lisboa, sammen med sin store, nærmeste familie. Å feire påske med barna sine er det mange som ikke får gjort verken i år eller resten av sin levetid. Det sørget ABB for 22.07. i fjor. Og når dette leses, er rettsaken så vidt i gang i Oslo. Uker med stress og nye påminnelser om det grusomme som skjedde på Utøya og i Oslo i fjor, stå foran mange. Påminnelser om ungdommer som aldri får bli voksne, aldri får gå på folkehøgskoler eller på universitetet. Det blir en tung vår for alle som er direkte berørt av terrorhendelsene. Og en tung nok for alle oss som opplevde det hele fra utsiden. Om ikke lenge har det gått ett år. Tiden leger nok ikke alle sår i dette tilfellet.

I dette nummeret av Folkehøgskolen kan du lese en artikkel om en som nok hadde trivdes på folkehøgskole. Leken og undrende til det siste, var Arne Næss. På forsiden ser du han med sin elskede tøygris Timotei, som var med ham på det meste, kanskje også da Næss spilte fredstennis? Les om Arne Næss som pedagogisk inspirasjonskilde på side...

Beate Fasting har skrevet om den svensk-tunisiske forfatteren Jonas Hassen Khemiri og hans flerkulturelle oppvekst i Stockholm. I Tunisia har også Øyvind Brandt vært. Du kan lese om hans Tunisia-opplevelser på side.

Denne gangen bidrar også to skriveføre elever fra Skiringssal folkehøgskole. De har skrevet baksideteksten og skråblikket. Sistnevnte bidrag kan gi oss som jobber med å «selge» folkehøgskolene noe å tenke på.

God lesning! Og som de sa det i en svensk film en gang: Slipp fangene løs, det er vår!

MARTE FOUGNER HJORT

Undervisningsplikten har ikke økt 33 %

Undervisningstid er ikke lett. Tidligere ble undervisningstiden klart definert i særavtale som for eksempel 20 undervisningsøkter pr uke av 45 minutter. Da folkehøgskolene i 2006 forlot staten som avtalepart og gikk over til privat område var det en klar og uttalt forutsetning at det skulle være en null-overgang – at overgangen til HSH, nå Virke, som avtalepart ikke skulle bety reelle endringer i arbeidsomfang for lærerne. Ingen av partene skulle vinne eller tape på overføringen.

For skoleåret 2006–2007 avtalte partene å videreføre avtalen med staten uendret. Der var undervisningstiden angitt i 60 minutters økter, hvorav 45 minutters undervisning og 15 minutter undervisningsfri tid til pause og rydding til og fra timen. Det var dette undervisningsomfanget som ble overført flatt til ny avtale med Virke fra 2007.

Siden 2010 har særavtalene i norsk skole angitt undervisningstiden både i 60 minutters og 45 minutters enheter. Det gjelder også Virkes avtale for grunnskoler og videregående skoler. For folkehøgskolene ville tilsvarende undervisningsplikten angis som 478 klokketimer, eller 637 bolker på 45 minutter. Denne klargjørende ajourføringen til etablert språkbruk i skoleverket motsatte Virke seg i forhandlingene i 2011.

Virke har nylig sendt brev til skolene der de påstår at undervisningsplikten er 637 ganger 60 minutter, i alle fall dersom arbeidsgiver finner det «hensiktsmessig» eller «naturlig». Dette er feil avtaleforståelse. Her må det komme en avklaring.

Det vi kan slå fast er at endring av undervisningsbelastningen i form av undervisningstid aldri har vært gjenstand for forhandlinger med Virke. Det faller på sin egen urimelighet at denne plutselig av den ene parten skal kunne tolkes som økt med 33 %. Det andre vi kan slå fast er at undervisningshverdagen over år har endret seg. Disse to forholdene gjør det nødvendig å inngå gode og klare lokale avtale omkring tiden til undervisning.

ØYVIND BRANDT

LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

– Folkehøgskolen ga meg læringsglede

Som fjortenåring kunne han ikke stave sitt eget navn. Lærerne og skolen hadde gitt ham opp. Espen Schønfeldt er overbevist om at året på Skjeberg folkehøgskole er en av grunnene til at han i dag kan kalle seg jurist.

TEKST OG FOTO: MARTE FOUGNER HJORT

Da Espen Braathen Schønfeldt satt på bussen i Oslo en dag på nyåret, vandret blikket hans over de mange reklameplakatene som hang rundt omkring i bussen. Det stoppet en ekstra gang på en av Folkehøgskolenes annonser. «Lære ved å gjøre», sto det på den. Som jeg skulle sagt det selv, tenkte Espen. En telefon til folkehøgskolekontoret senere, sitter vi og prater på en kafé i Oslo sentrum.

Espen Braathen Schønfeldt (42) har mye pent å si om folkehøgskolen generelt, og Skjeberg spesielt. At det var der, på Skjeberg, han fikk tilbake gleden ved å gå på skole igjen. Og at det var der han fikk troen på at han kunne ta høyere utdanning.

Ga opp

Men først, la oss gå noen år tilbake i tid. Espen Schønfeldt hadde store lese- og skrivevansker da han gikk på barne-skolen. Han ble sendt fra skole til skole, og til og med lærerne i spesialklassene han ble sendt til, ga ham opp.

Da han begynte på ungdomsskolen fikk han høre fra en lærer at om han virkelig sto på, kunne han nok klare å bli brøytebilsjåfør. Ikke akkurat noe som bygger selvtillit hos en ung tenåring. Men på tross av mye motgang og tunge lese- og skrivevansker, har altså Espen Schønfeldt klart å komme seg gjennom jusstudiet. I dag jobber han som seniorrådgiver i Dysleksi Norge, og er en engasjert og travel mann. Han utstråler også en indre trygghet, som han kanskje har hatt med seg hele veien?

– Jo, du har nok rett i det, sier Espen. Han har et klart og åpent, men sårbart blikk. En blid og positiv fyr, framstår han som. Og han mener altså at året han tilbragte på Skjeberg folkehøgskole i 1988/1989 har mye av æren for at han er den han er i dag.

Men tilbake til bussturen i Oslo. Det var altså budskapet om å lære ved å gjøre som fenget Espen. Det er mye dét han mener er feil med norsk grunnskole. At det er for lite fokus på praktisk læring, og at det derfor er en viktig årsak til frafallet i den videregående skolen.

– Jeg underviser en del på yrkesfaglige linjer, i bilfag, elektro-fag og helsefag. Der ser jeg hvordan teoretiseringen av yrkesfag, og feilvalg har bidratt til at hver tredje elev faller fra påbegynt utdanning, forteller Espen engasjert, og fortsetter:

– Feilvalg og frafall er ikke noe problem for folkehøgskolene. Jeg kjenner mange som har gått på folkehøgskole, men ingen som har falt fra eller som har angret på at de brukte et år på folkehøgskole. Mer enn 20 år etter at jeg gikk ut fra Skjeberg, mener jeg fortsatt at året der er et av de mest betydningsfulle skoleårene jeg hatt i mitt liv. Dette tror jeg er en opplevelse jeg deler med mange som har gått på folkehøgskole.

Han mener det er knekkende likegyldig hva slags type linje man går på en folkehøgskole.

– Det viktige er at man får lært så mye gjennom praktisk arbeid. Mange som går medielinje eller idretts-

«Det er jo nettopp det at man lærer ved å gjøre på en folkehøgskole. Det viktigste jeg lærte på Skjeberg var at det å lære ikke nødvendigvis er det samme som å lese»

linje på folkehøgskole ender vel opp med å jobbe med noe helt annet, men det er ikke det viktige. Det viktige er jo at man lærer gjennom å gjøre, akkurat som dere skrev på plakatenes deres.

Trenger Folkehøgskoler

Espen mener bestemt at vi fortsatt trenger folkehøgskolene som et alternativ til annen utdanning.

– Jeg mener det er flere viktige grunner til at vi trenger folkehøgskolen. For det første lærer man å bli kjent med seg selv, innenfor trygge rammer. Og det var ikke fordi jeg lærte journalistikk og hekling, men fordi jeg lærte å bli menneske, rett og slett, forteller Espen.

– For det andre er det jo nettopp det at man lærer ved å gjøre på en folkehøgskole. Det viktigste jeg lærte på Skjeberg var at det å lære ikke nødvendigvis er det samme som å lese.

Videre bidrar fraværet av pensum og eksamen til at man lærer seg å undre og stille spørsmål fremfor å reproducere andres tanker. Som kanskje er det viktigste grunnlaget for både læring og kreativitet. Det man lærer på folkehøgskole har derfor mye til felles med de opprinnelige målene til universitetene. Jeg bruker også mye av det jeg lærte på folkehøgskolen når jeg foreleser i sokratisk metode og akademisk skriving ved ulike universiteter og høyskoler forteller Espen.

– **Folkehøgskolene har jo ikke bare tilhengere. Mange er skeptiske til at ungdommer skal bruke et år av livet sitt på noe de ser på som lite fornuftig. Hva tenker du om det?**

– Jeg tror de som er negative til folkehøgskole ikke har gått på en selv. Hvis unge mennesker kan ha et år med mye sosial moro og samtidig bli sikre på hva de vil i livet, kan jeg ikke se noe negativt i det. Det var jo på folkehøgskolen jeg gikk fra å være drop out – til å bli drop in-elev og fikk selvtiliten til å begynne på universitetet, sier han.

– **Noen påpeker også at det er alt for dyrt å gå på folkehøgskole.**

– Det er jeg helt uenig i, sier Espen, og fortsetter:
– Hva koster ikke unges menneskers feilvalg når det gjelder valg av skole? De personlige og økonomiske kostnadene ved frafall er mye større. Jeg anbefaler derfor ofte folkehøgskole til dyslektikere som spør meg om råd. Og jeg vet om flere dyslektikere som har forandret syn på læring etter sitt folkehøgskoleår. Uten mitt folkehøgskoleår hadde jeg aldri vært jurist i dag, sier han.

Da Espen Schönfeldt var ferdig med året på Skjeberg i Østfold tok han videregående og fikk artium. Han innrømmer at han har hatt en lang vei frem dit han er i dag, men han sier at veien ikke har vært tung.

– Jeg er nok en grunnleggende positiv person. Og det gjelder kanskje å tvinge seg selv til å se muligheter, mener han. Jeg ser på det å studere som et privilegium og ikke som noen plikt.

«Jeg tror de som er negative til folkehøgskole ikke har gått på en selv. Hvis unge mennesker kan ha et år med mye sosial moro og samtidig bli sikre på hva de vil i livet, kan jeg ikke se noe negativt i det. Det var jo på folkehøgskolen jeg gikk fra å være drop out- til å bli drop in-elev og fikk selvtiliten til å begynne på universitetet»

Espen Schönfeldt som radioreporter på Skjeberg folkehøgskole i 1988/1989.

Vendepunktet

Espen Schönfeldt møtte mange ukloke skolefolk og lærere i løpet av de årene han gikk på grunnskolen. At han sitter her i dag, med en god jobb, engasjert i kultur, politikk og samfunn, ja som en ressurssterk mann, er ingen selvfølge. Han sier det var læreren som kom med brøytebilsjåfør-kommentaren som førte til vendepunktet. Han skjønte at skulle han komme noen vei måtte han begynne å jobbe. Hittil hadde han alltid gjort minst lekser, nå ble han den som gjorde mest. Og det skulle vise seg å bli lønnsomt.

– **Er du bitter på skoleverket, som sendte deg fra skole til skole, og behandlet deg som mindre intelligent fordi du hadde lese- og skrivevansker?**

Espen nøler litt, men sier at han ikke er det.

– For det første har jeg på min vei fra analfabet til jurist møtt noen fantastiske lærere som fortjener sin fortjeneste-medalje i gull. For det andre har all motstanden som jeg har møtt underveis gitt meg en styrke og et engasjement som jeg trolig aldri ville ha fått om jeg hadde vært klassens beste elev.

Han sier det heller har ført til at han er engasjert i den norske grunnopplæringa.

– Skoleverket må bli flinkere til å se individet. Elevene må betraktes som subjekter, ikke objekter. Grunnskolen har en plan for folks liv. Folkehøgskolen har en plan om at folk må finne ut av livet selv, mener Espen.

– Det var på folkehøyskolen jeg ble klar over at jeg kun hadde lese- og skrivevansker og ikke lærevansker. Tiden på Skjeberg lærte meg å bli kjent med mine sterke sider, legger han til.

– **Men med Ny giv-prosjektet som noen folkehøgskoler nå er involvert i vil jo folkehøgskolene også ta mer del i å «planlegge» elevenes liv? Synes du folkehøgskolene har en rolle her?**

– Tja, både og, sier Espen nølende. Han fortsetter:

– Folkehøgskolene er allerede med sin egenart et Ny giv-prosjekt i seg selv. Dere er inkluderende, i motsetning til

mange andre skoleslag som kan være ekskluderende. Dere har for eksempel ikke noe karakterbasert opptakssystem som favoriserer de skoleflinke på bekostning av skoletaperne.

Folkehøgskolene har langt bedre pedagogiske rammebetingelser for å kunne tilrettelegge for at elever med lærevansker overvinner sine lese- og skrivevansker. I den videregående skolen er læreplanene og kunnskapskravene i for eksempel norskfaget så omfattende at det blir liten tid til å lære seg effektive lære- og skrivestrategier. Jeg tror derfor det er mulig å ta igjen flere års tapt skolegang ved at en etablerer et valgfag i effektive læringsstrategier på enkelte folkehøgskoler, foreslår Espen.

– Det kan være lettere å få til gode ting med folkehøgskolene, enn uten. Hvis folkehøgskolen kan lære «avhoppere» fra videregående å ta ansvar for egen læring, er vel det bra, tror Espen.

– **Savner du å jobbe mer juridisk?**

– Nei. For meg er det viktig med ærlighet og å kunne begeistre folk, og det er ikke alltid forenlig med det å være jurist. Det var også en viktig grunn til at jeg sluttet i jobben som jurist. Dessuten synes jeg det er gøy å bidra til at folk vokser, og i rettsapparatet er det sjelden en lykkelig slutt, smiler Espen.

Espen Schönfeldt har mye på hjertet når det gjelder læring og skolehverdag, og elevers trivsel. I det han drikker opp kaffen, og tar på seg jakka for å gå ut iden kalde Oslo-våren, kommer han med et siste hjertesukk:

– Jeg synes det er skremmende å se hvor mange unge som velger helt lik utdanning i dag. Da jeg var på utdanningsmessa i Oslo Spektrum i vinter, synes jeg det bare var negledesign, bistands- og mediefag som var representert. Det er et problem i våre dager at alle vil jobbe med bistand eller noe kreativt, men det er jo ikke jobber til dem alle sammen. Da synes jeg det er langt bedre å ta et år med kreative fag eller bistandsarbeid på en folkehøyskole. Man lærer så mye mer enn det faget man studerer, på en folkehøyskole, sier Espen Schönfeldt.

PEDAGOGISKE INSPIRASJONSKILDER I FOLKEHØGSKOLEN

Vi har startet en artikkelserie om pedagogikk i Folkehøgskolen. Hvilke inspirasjonskilder kan vi skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Lena Sendstad har skrevet om Kaospilotene. Olav Klonteig fulgte opp med en artikkel om den amerikanske psykologen Jerome Seymour Bruner. Rune Sodal har belyst Møtet hos Friedrich Bollnow, mens Tore Haltli tok for seg Paolo Freire og bankmetoden. Øyvind Brandt har skrevet en artikkel om montessoripedagogikken. Nå presenterer Sigurd Ohrem filosofen Arne Næss og hans lekne livsfilosofi.

Arne Næss

– den lekne livsfilosofen, med det store alvor

– EN SAMTALE OM TENNIS OG LITT ANNET

Det er i dag vel tre år siden filosofen og klatreren Arne Næss døde. Det kunne like godt vært i går, for hans lekende nærvær er stadig hos oss, i et samfunn der instrumentelle, økonomiske og kontrollerbare verdier tar mer og mer overhånd.

AV SIGURD OHREM, SKIRINGSSAL FOLKEHØGSKOLE

I det jeg begynte å tenke rundt temaet pedagogiske inspirasjonskilder, meldte helt naturlig hans buddhistisk inspirerte tilnærming seg med fornyet styrke, og jeg mintes en av de dyrebare gangene vi var sammen med Arne, som vi naturlig kalte han.

Da Næss en gang ble spurt om når han begynte å klatre, var svaret: Når sluttet du (TV-innslag, NRK-90-tallet)

Fredstennis

De siste ti årene av sitt aktive liv spilte Arne etter eget utsagn ukentlig tennis, med Gunnar Breivik på idretts-høyskolen. I en periode var jeg så heldig å få oppleve det samme selv, å spille tennis med en leken Arne, og ikke minst, samtale rundt spillet og andre temaer som sprang ut fra det. Mellom slagene vil han gjerne bokse

litt også, selv om temaet helst skulle være fredsarbeid og ikke primært hverken boksing eller tennis. Men som den mester han var til å flette de fleste av livets aspekter sammen, gjorde Arne også tennisspillet til et filosofisk, og skulle det vise seg, pedagogisk anliggende. En av de minneverdige gangene vi spilte sammen var i Riksanlegget for tennis i Oslo, jeg tror det var på sensommeren 1999. Da hadde vi fått med en hel gruppe fra Holmenkollen og Sandefjord tennisklubb for å spille fredstennis etter Arnes nye regler. Arne spilte med samtlige av ungdommene, og, hans høye alder til tross, og muligens godt hjulpet av hans egen-oppfunne regler, vant han over de fleste. Vi spilte også, selvsagt etter Arnes regler, på FN-dagen 24. oktober, mens Arne sto på banen i Oslo (se vedlegg).

En samtale om spill

Arne hadde skrevet flere bøker med fredsarbeid som tema, ikke minst i bøkene om Gandhi, hvorav den siste nettopp kom ut i år 2000. I en samtale jeg hadde med han på høsten et år før, til min bok Tusenårsilden – varder for fred, snakker han entusiastisk om denne tennisformen. (her følger et referat fra denne, i min bok Tusenårsilden – varder for fred, fra 2000, finnes et større utdrag av samtalen, opprinnelig tenkt som et intervju om fredsarbeid).

...Aristokratspillet tennis er egentlig en innføring i anvendt fredsarbeid, i hvert fall hvis vi skal tro Arne, som hver uke de siste årene har spilt aktiv tennis, med helt egne spilleregler. Med de nye reglene han har funnet på er vi helt enige at tennis aldri mer blir det samme...

Det første jeg har forandret på er serveren, forteller han, dette er et aggressie slaget, med ett formål, nemlig å slå ut motstanderen snarest mulig, å stoppe kommunikasjonen, så og si. Smashen også er et slikt potensielt sett, drepende slag. Det ideelle er en serie med smasher, men da må man gjøre disse slagene ikke-drepende. Serveren som brukes er nå kun igangsettende, man lempet bare ballen over nettet på en grei og fullt tagbar måte.

Også poengberegningen vil han til livs, den skaper for mye problemer og er for komplisert. Dessuten umuliggjør det gamle systemet uavgjorte matcher, og det er en uting i et fredsspill.

De lange ballvekslingene som da inntreffer gjør forøvrig at en må ha langt flere baller, opp til 20–30, og store lommer, for en vil ikke kaste bort tiden på å samle sammen ballene. Dette er ingen sofaidrett, kan Arne fortelle, her løpes det i ett i 60 minutter, så det kommer godt med å ha god kondisjon.

Nye forbedringer har også kommet inn etterhvert, ikke minst i forhold til kommunikasjonen på banen, men også i forhold hva en skal bestrebe seg på under selve spillet.

Det er en god plikt å forsøke å ta den ballen som kommer over nettet, selv om du ser at den vil gå langt ut. Og siden poengene har falt bort har det kommet inn oppmuntrende tilrop i stedet. Godt løpt, roper man, når partneren har misset en vanskelig ball, og gjort alt han kan for å ta den. Og det finnes mange trøstende tilrop også, beklager, eller mer uformelt, sorry, når man har slått en altfor god og helt utagbar ball... Her er det mange nyanser!

Konfliktløsning i praksis

Fredstennis, er et godt eksempel på at de konfliktskapende spill vi ureflektert deltar i, ved hjelp av enkle endringer kan snus til sin motsetning. Spesielt interessant er hvordan han, ved å redefinere reglene for spillet, på en

«Også poengberegningen vil han til livs, den skaper for mye problemer og er for komplisert. Dessuten umuliggjør det gamle systemet uavgjorte matcher, og det er en uting i et fredsspill»

enkel måte, gjøre at det framstår som en metafor for god kommunikasjon, og ikke minst, for hvordan vi bør omgås på en dannet og menneskevennlig måte. Det nye, om-funksjonerte spillet blir på denne måten også en variant av ikke-voldelig konfliktløsning.

Hovedideen kommer til uttrykk gjennom at spillet tennis, som i utgangspunktet er en beinhard, liberalistisk konkurranseidrett, gjennom at en å fjerner poengberegning og liknende aspekter, kan endres til et rent estetisk og kommunikasjonsmessig anliggende. I den næssianske varianten av tennis står selve vekselvirkningen og høyning av parets fellesprestasjoner i høysetet.

Relasjonell ytelsesevne

Det interessante er i tillegg at filosofen også her, når det dreier seg om mellommenneskelige relasjoner snakker om høyning av selve ytelsen, noe han selv stadig var opptatt av, til og med i leken. Leken får på denne måten noe utpreget alvorlig eller målrettet ved seg, ikke helt ulikt det vi ser på en annen arena for lek og utfoldelse, nemlig folkehøgskolen. Det som inspirerer og stimulerer ved Arnes alvorlige lek med regler og spill er m.a.o hvordan

«Mellom slagene vil han gjerne bokse litt også, selv om temaet helst skulle være fredsarbeid og ikke primært hverken boksing eller tennis»

det blir mulig å beholde et dannings- og læringsperspektiv samtidig som en kan la både elev og lærer gå helt og holdent opp i lekingen eller de spillene som spilles, ja til og med gjør dette til en nødvendig, og ikke bare tilfeldig betingelse.

Overføringsverdien til dagliglivets sosialiseringssarenaer og til andre, tilsvarende idretter, er slående, særlig hvis en, som filosofen selv, fokuserer på kommunikasjon med barn og ungdom. Næssiansk tennis er i seg selv en fredsfremmede aktivitet, men også en form for proto-læring: vi lærer å lære. Gjennom å «leke tennis», som estetisk samarbeidspill lærer en kommunikasjonformer som også har anvendelse på samfunnsmessige arenaer, i teamarbeid, parforhold etc.

Tennis og rollespill

Tennis, tenkt på denne måten, vil ha noen av de samme effekter som levende rollespill. I rollespillets dystopier eller utopier settes de etablerte regler og normer, tidsangivelser og identiteter ut av spill, og produserer dermed nye, overskridende erfaringer. Denne nye, omfunksjonerte og eksperimentelle idretten, vil, i likhet med kunsten, gjennom sine mimetiske kvaliteter, kunne få en konstruktiv plass i dannelsen av en åpen intersubjektivitet. Dette gjelder i motsetning til den etablerte konkurranseidretten, der gamle konfliktstrukturer av mytisk format preger bildet, bl.a. gjennom sin sublimering av krig og vold. Dette er det ikke plass for i den lekende, næssianske fredstennisen.

En parallell diskusjon dreier seg om selve spillbegrepet, slik f.eks. Wittgenstein anvender det. Ved å utvide perspektivet fra den enkelte spiller til paret eller dyaden, utfordres også vår forståelse av spill mer generelt. Forstås godt spill som vellykket regelanvendelse, må også de uskrevne reglene tas i betraktning, en rekke av disse tilhører i tillegg den tause, eller uutsigbare del av vår felles forståelse. Å smashe når partneren har lagt opp en sympatisk ball, er helligbrøde, og kan i verste fall føre til sammenbrudd i leken/spillet. Det er, som Næss selv sier det, jamngodt med å jukse når en leker politi og røver.

Gjenspeiling av samfunnet

Går en i dybden på tennisspillet ut fra slike perspektiver, åpner det seg fort en mikroverden, der samfunnsmessig reproduksjon og kulturelt betingede omgangsformer blir satt i relieff. Spillene kan fungere, enten som en ubevisst fordobling av eksisterende kommunikasjonsstrukturer og maktforhold, eller som en mulighetsarena, der en lekende tilnærming og omfunksjonering nettopp gir muligheter for overskridelse. Slik kommer det originale spillet, med sine rigide og mest mulig entydige regler, lett til å dreie kommunikasjonen i retning av fastlåsing av konflikter, og herredømmerelasjoner, mens den eksperimentelle varianten med sin mer lekende holdning åpner opp også for den Andre i kommunikasjonen.

Folkehøgskolens muligheter

Dermed gis et bidrag til å destabilisere den etablerte diskursen. Spill som omfunksjoneres til lek gir i tillegg en kollektiv, euforisk opplevelse av aktiviteten, mens motstykket til dette i konkurransespillet vanligvis framtrer som sjåvinistisk seiersrus, eller nasjonalisme. Her ligger, slik jeg ser det, også folkehøgskolens potensiale, ikke ulikt det næssianske lekende spillet. Med sine unike fora for dialog, med sin vektlegging av vennskapet, med sine arenaer for fellesskap og anerkjennelse. I dette ligger muligheten og evnen til å spille andre spill, leke nye leker, der maktforhold og konflikrelasjoner er forskjøvet og mimes og leves ut på alternative måter. Der den kreative dømmekraften og viljen til nytenking settes på stadig nye prøver.

HYPERAKTIV INTELEKTUELL

- Er du genial eller gal?
- Der går det en tynn grense. På torsdag våkner jeg og tenker: Nina du er genial. På fredag våkner jeg og tenker: Nina du er gal. Og på lørdag er jeg deprimert og trenger Sobril.
- Tar du Sobril hver lørdag?
- Nesten hver lørdag.

NINA WITOSZEK I NATT&DAG

HELSINKI BYGGER

Her hjemme bygges Bjørvika som en bydel løsrevet fra byens historikk, og gir Oslo en helt ny sjøsida med en rekke hus som stenger utsikten til sjøen. I motsetning til Oslo har Helsinki fornyet byen med store offentlige nybygg jevn og trutt; ny opera i 1993, nytt samtidskunstmuseum – Kiasma – i 1998 og i fjor nytt musikkssenter med flere konsertscener. Knappt noen av de finske prosjektene har pådratt seg negativ presseomtale, i alle fall ikke internasjonalt. Vårt nabofolk har en tendens til å realisere flesteparten av de prosjektene de går i gang med. Havarerte arkitekturkonkurranser er noe Norge har spesialisert seg på, med dramatikken rundt Munch-museet og Lambda-utkastet, som det ferskeste eksemplet.

... Helsinki skjøter sin byplanlegging så bra at byen jevnlig høster internasjonale lovord. Det positive image har også det berømte Guggenheim-museet bitt seg merke i. Sist uke ble det bestemt å etablere et nytt museum, med fokus på samtidskunst, design og arkitektur, nettopp i Helsinki.

KULTMAG

ENDELØS HYLLEST TIL DISTRIKTENE

Titusenvis av nordmenn kjøper en bok om oppkappede trær, mens Regjeringen på død og liv skal ikle seg busseruller og hjemmestrikkede gensere med reinsdyr på når statsbudsjettet skal planlegges.

Og i Oslo samlet en gruppe trefantaster seg for å stoppe de uhyrlige planene om en skulpturpark i Ekebergåsen. Kultur! Uhu!

Så, hva er sammenhengen her? Sammenhengen mellom sløve ungdommer bosatt i en mental polvott, naturfiksert riksfjernsyn og manglende innovasjonskraft?

Min påstand er enkel: Den grunnleggende religion og bekjennelse i Norge er knyttet til Naturens Storhet fremfor menneskeskapt kultur. Trær har forrang for teknologi. Ute vinner over inne.

KJELL TERJE RINGDAL I AFTENPOSTEN

Oppslag:

NÆSSIANSK FREDSTENNIS 24. OKTOBER–2000

I anledning av FN dagen har Sandefjord Tennisklubb tatt initiativ til et nytt, regionalt aktivitetstiltak. Inspirert av filosofen Arne Næss og hans ideer har vi satt i gang en stafett som vi har kalt Næssiansk fredstennis. Denne dagen inviterer vi ungdom mellom 10–18 år fra hele Sandefjord Tennisklubb til aktivitet i Pingvinhallen på dagtid. Stevnet begynner kl.11.00 og går til 14.00. Reglene vil bli gjennomgått for kampen begynner. To tidligere turneringer i Sandefjord har vært en suksess, og stafetten har nå gått videre til Norges Tennisforbund. Samme dag har Sandefjord Tennisklubb også en gruppe på Riksanlegget i Oslo for og møte Arne Næss og andre tennisentusiaster til fredstennis der.

Vi håper på velvilje slik at ungdommene kan få fri disse timerna for att gjøre et vellykket arrangement i fredens tegn.

Vi ønsker vel møtt.

Med vennlige hilsninger
Sandefjord Tennisklubb

Om erkjennelse og utvikling av klokskap gjennom filosofisk dialog

Pedagogen og filosofen John Dewey (1859–1952) fra USA mener at all genuin danning skjer gjennom erfaring. For at en erfaring skal være dannende må den ifølge Dewey føre til fortsatt vekst. Det fordrer en viss kontinuitet mellom tidligere, nåtidige og framtidige erfaringer, og at kvaliteten på erfaringene er av en slik art at de kan leve kreativt og fruktbart videre i framtidige erfaringer.

AV: GURO HANSEN HELSKOG, FØRSTELEKTOR I PEDAGOGISK OG ELEVKUNNSKAP, HØGSKOLEN I BUSKERUD

Vekst forutsetter videre at man klarer å reflektere over erfaringene på en slik måte at man kan lære av dem, og vokse på dem, også på de vonde og vanskelige erfaringene. Gjør man ikke det kan man «fryse fast» i det vonde, og ikke komme seg videre i livet. Jevnlig å reflektere over erfaringer, både alene og sammen med andre, kan styrke evnen til livsmestring. Filosofisk dialog kan være en velegnet tilnærming for å gjennomføre et slikt refleksjonsarbeid på en systematisk måte.

Erfaringene former vanene våre, som igjen dekker formingen av emosjonelle og intellektuelle holdninger. Vanen dekker vår sensitivitet og vår måte å møte verden og menneskene på. Det innebærer at enhver erfaring både tar opp noe fra de menneskene som har levd før oss, og er bestemmende for de menneskene som kommer etterpå. Gjennom erfaringen nedfelles vi i historien og kulturen på en slik måte at vi får et blikk å se med og et ståsted å se fra. Fra fødsel til død lever vi i en verden av personer og ting som har blitt slik på grunn av det som har blitt gjort og overført fra generasjon til generasjon opp gjennom historien. Slik sett er ikke erfaring kun noe som eksklusivt foregår inne i hodet og kroppen på individene. Erfaring foregår ikke i et vakuum. Erfaring foregår i interaksjonen mellom individet og omgivelsene, mellom ytre objektive og indre subjektive forhold.

Mister lærelysten

Ikke alle erfaringer er like dannende. Noen erfaringer er tvert imot misdannende, i den forstand at de hindrer eller forstyrrer videre erfaringsvekst, sier John Dewey. For enkelte elever kan deler av det de lærer på skolen, være av en slik art at det tar fra elevene deres dømmekraft og evne til å handle intelligent i nye situasjoner, mener han. Det er ille. Men det aller verste er hvis de erfaringene elevene får på skolen, tar fra dem lysten til å lære. Den aller viktigste holdningen vi kan klare å skape hos elevene våre, er derfor trangen til å fortsette å lære. Hvis denne trangen ødelegges i stedet for å intensiveres gjennom det vi gjør i skolen, frarøver vi eleven en av de viktigste medfødte drivkreftene og evnene han eller hun har. Kanskje frarøver vi eleven det som ville kunne gjort ham eller henne i stand til å takle utfordringene i livet. Her står Folkehøgskolen i en særstilling når det gjelder muligheten til å skape, vekke eller opprettholde lærelyst og livsglede hos unge mennesker. Det gjelder også økningen av de unges responsivitet.

Noen erfaringer produserer nemlig en mangel på sensitivitet eller responsivitet, slik at man begrenser muligheten til å få rikere erfaringer i framtiden. Et eksempel på det er at en gitt erfaring godt kan øke en persons ferdigheter i en spesiell retning, men likevel

hindre hans modning som menneske. Noen erfaringer er umiddelbart lysbetonte og morsomme, men kan godt bidra til å forme en likegyldig og slakk holdning.

Erfaring som bevegende kraft

Hver erfaring er en bevegende kraft. Dens verdi kan bare bedømmes på basis av hva den beveger seg mot og inn i, mener Dewey. Bare ved å trekke ut den fulle betydningen av hver enkelt nåtidig erfaring blir vi forberedt på å gjøre det samme i framtiden. Her er igjen filosofisk dialog en velegnet tilnærming. Gjennom slike dialoger kan man arbeide med å trekke betydning og mening ut av erfaringer. Vi kan gjøre det ved å arbeide med eksempler fra eget liv, eller ved å tolke og undersøke møtet med en tekst eller et bilde, gjennom å analysere en øvelse. Her er det nettopp interaksjonen mellom de unge og verden som settes i sentrum, og gjøres til gjenstand for undring, refleksjon og samtale. Dette vil i sin tur kunne gi genuint dannende erfaringer.

Deweys erfaringsbegrep har linjer til Georg W.F. Hegels (1770–1831) begrep om erfaring. Hos Hegel har erfaringen karakter av prosess, av kunnskapsdannelse. Det er en bevegelse som begynner der den uerfarne fremmedgjøres for seg selv og sine ureflekterte forestillinger. For Hegel er den ultimate tilegnelse av begrepsmessig art. Det teoretiske arbeidet er å gjøre forestillinger og former som ganske enkelt er *kjente*, til tanker som er *erkjente*. Overført på den filosofiske samtalen kan vi for eksempel arbeide med forestillingen om hva det innebærer å være modig. De

fleste elever vil ha umiddelbare forestillinger om dette. «Jeg var modig den gangen jeg hoppet fra taket hjemme», sier kanskje en. «Jeg var modig da jeg turte å holde 17. maitalen på skolen», sier kanskje en annen. «Jeg var modig da jeg turte å gå bort til den nye jenta i klassen og spørre henne om hun ville bli med å leke», sier kanskje en tredje. Så har vi tre ulike forestillinger om begrepet mot som kan sammenliknes, undersøkes og granskes på en slik måte at det oppstår nyanser og etter hvert kanskje også en dypere forståelse av hva det innebærer å være modig. Begrepet går fra å være et kjent begrep, til å bli en *erkjennelse* – en erkjent tanke. Først da er den blitt en erfaring.

Veien til kunnskap er ifølge Hegel en tvilens og fortvilelsens vei, for innsikt vinner vi ved å bli gjort usikre på det vi allerede mener å vite. Ved å tvinges til å tenke om igjen på det vi tok for gitt, må vi kanskje revidere våre opprinnelige innsikter. Det er denne motstanden som får oss til å reflektere og bli klokere. Dette handler ikke om en enkel «påbygging» av kunnskap. Viten betyr for Hegel at vi har *nådd en bedre, men ikke nødvendigvis endelig innsikt*.

Samtalen som møtested

En filosofisk samtale kan være en klokskapsdannende praksis på i alle fall to måter. Samtalen kan for det første fungere som et møtested for å filosofere over hva de forskjellige dannelsesidealene er. Hva innebærer det for eksempel å være klok, å være rettferdig, å være et godt menneske? Ved å bli mer klar over hva disse idealene betyr, kan det vokse fram et ønske om å bli klokere, bli

«Erfaring foregår ikke i et vakuum. Erfaring foregår i interaksjonen mellom individet og omgivelsene, mellom ytre objektive og indre subjektive forhold»

Guro Hansen Helskog
Foto: Øyvind Krabberød

mer rettferdig og å være et godt menneske hos den enkelte. Således kan samtalen om de ulike idealene i seg selv gi et skyv i retning av dem.

For det andre er samtalerne dannende i seg selv. I de filosofiske samtalene er på et vis alle lærere i den forstand at alle underviser alle. Det å undervise andre er en av de aller beste måtene å lære på. Videre er den filosofiske samtalen et likeverdig fellesskap der alle ideelt sett streber etter å opptre og handle klokt, både ved det de gjør og det de sier. Slik sett kan de filosofiske samtalene over tid skape gode vaner: Det blir en vane å lytte til hverandre, å undersøke flere sider av en sak, å forsøke å ta andres perspektiver og å strebe etter å ta kloke valg. Gode vaner etableres gjennom gjentatt handling, ifølge Aristoteles: Ved å gjøre modige handlinger blir man modig, ved å opptre klokt blir man klok, ved å lytte til andre blir man en god lytter.

Helskog og Ribe: Dialogos – praktisk filosofi i skolen. Fagbokforlaget 2008

Helskog og Ribe: Dialogos – veiledning for lærere og samtaleledere. Fagbokforlaget 2009

www.humanitext.no

REPLIKK

Hårfagre-tanken

Det har gått et år siden boka om snøen på Sagatun kom ut. Den om spora vi skulle lage i fellesskap. Så ble det vår, og det ble sommer og høst, og i dag dekker snøen igjen tunet – fortsatt uten spor. Jeg fatter ingenting, som det står i Salme 23 – men kanskje er det mer behagelig å ligge i grønne enger enn å ta opp kjempeutfordringen: Å rekke hverandre hendene og sette «samse» spor.

Mange jeg har snakket med om «Hårfagre-tanken» i norsk folkehøgskole, sier umiddelbart: «Slik kommer det nok til å gå, det må bare ta sin tid». Betyr det da ikke så mye om det går et år eller ti, eller om vi overlater hele problemet til våre etterkommere? Min utfordring i boka er 1. november 2014 kl. 10.00! Da er det 150

år siden eventyret begynte her til lands, så egentlig er vi seint ute. Inge Eidsvåg skriver:

«Jeg har lest boka di med stor interesse. Den er innholdsrik, velskrevet, klok og tankevekkende. Jeg håper den blir kjøpt, lest og diskutert i hele folkehøgskolen. Og det er ikke lenge til 2014. Alle de stemmene du har trukket fram, har sin berettigelse i denne samtalen. Og hvilken bedre anledning kan vi finne til en samling enn i 2014 – 150 år etter grunnleggelsen av Sagatun! Du har gitt oss den hittil beste og mest gjennomtenkte argumentsamling for en slik begivenhet».

Noas ark

Neste bok er på beddingen! Den består pr. i dag av 30–40 ark som har fått navnet «Noas ark». Med samse tak skal den settes på vannet om et år eller to, som en pedagogisk redningsaksjon for alt levende på denne vår forvillede jord. Hvor mye sterkere kan vi ikke stå i denne kampen **dersom de to skoleslaga går sammen om oppgaven?**

Og til deg som jobber med natur- og miljøsaken: **Har du pedagogiske innspill til klimautfordringen verden står overfor i dag, så ikke nøl med å sende meg ditt bidrag til boka, gjerne innen den første snøen igjen faller på tunet.**

HANS PETTER HANSSEN

«En filosofisk samtale kan være en klokskapsdannende praksis på i alle fall to måter. Samtalen kan for det første fungere som et møtested for å filosofere over hva de forskjellige dannelses-idealene er. Hva innebærer det for eksempel å være klok, å være rettferdig, å være et godt menneske?»

SERIE OM PEDAGOGISKE METODER

Folkehøgskolen kaller vi ofte verdens frieste skoleslag. Men anvender vi vår pedagogiske frihet til å reflektere over våre metodevalg og utvikle vår pedagogikk videre mot våre dannelsesmål i dagens og morgendagens samfunn? Under denne vignetten ønsker Folkehøgskolen i kommende numre å bringe konkrete eksempler på metodikker som enten er prøvd ut med hell eller som ser spennende ut og derfor kanskje burde prøves og utvikles videre i vårt skoleslag. Redaksjonen har derfor utfordret en rekke personer til kort å beskrive metoder de benytter seg av eller er fasinert av for på denne måten å være med på å stimulere den pedagogiske nysgjerrigheten og inspirere til refleksjon og utprøving – å bidra til å fylle flere verktøy i den pedagogiske verktøykassa.

MIN METODE:

Morgenstund har gull i munn

«Innsjekk» – en enkel metode for å få en god start på dagen.

BENEDICTE HAMBRO, RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

Vi erfarer vel alle at det kan være tungt å dra i gang en gjeng med elever som egentlig helst ville sove noen timer til. Men etter at jeg innførte oppvarming og innsjekk på begynnelsen av hver nye fagøkt, er selv de trettete elevene klare for innsats.

Full guffe

Jeg setter min ære i å begynne presis uansett hvor mange elever som gjør det samme. Målet med starten er å samle elevene, få opp energien og konsentrasjonen og ikke minst le. De elevene som kommer for sent, må bare kaste seg inn i leken etter beste evne. Nå er det overraskende få som ikke er presise. Det kan virke som om ingen har lyst til å gå glipp av oppstarten av timene. I begynnelsen av året er det jeg som har ansvaret for å starte timene med lek og konsentrasjon, men etter hvert overtar elevene.*

Innsjekk

Når latteren sitter løst og kroppen er varmet opp, stiller alle seg i sirkel, og vi tar innsjekken. Hver og en får sjansen til å si noe om dagen eller dele en opplevelse. Det er også mulig å si pass. Det hyggelige med innsjekken, er at de aller fleste velger å si noe om forventningene til dagen eller hva de gleder eller gruer seg til. Det er også mulig å si noe om dagsformen. I utgangspunktet skal ikke innsjekken kommenteres underveis, men etter hvert som elevene blir kjent, er det vanskelig å stoppe muntre kommentarer. Det eneste som ikke er lov, er å si hvor trett man er. Det er full forståelse for at det gir negativ energi vi ikke trenger i timene. Jeg bruker innsjekken til å si noe hyggelig til eller om gruppen eller hva jeg gleder meg til og er spent på. Så er det bare å begynne undervisningen.

God investering

I mitt 24. år i folkehøgskolen har jeg funnet en metode som gjør at min frustrasjon over elever som kommer for sent er minimalisert. I linjefag har jeg enten elevene i tre eller seks skoletimer, men selv i en dobbelttime med valgfag, er dette vel anvendte 10–15 minutter for å sette timen.

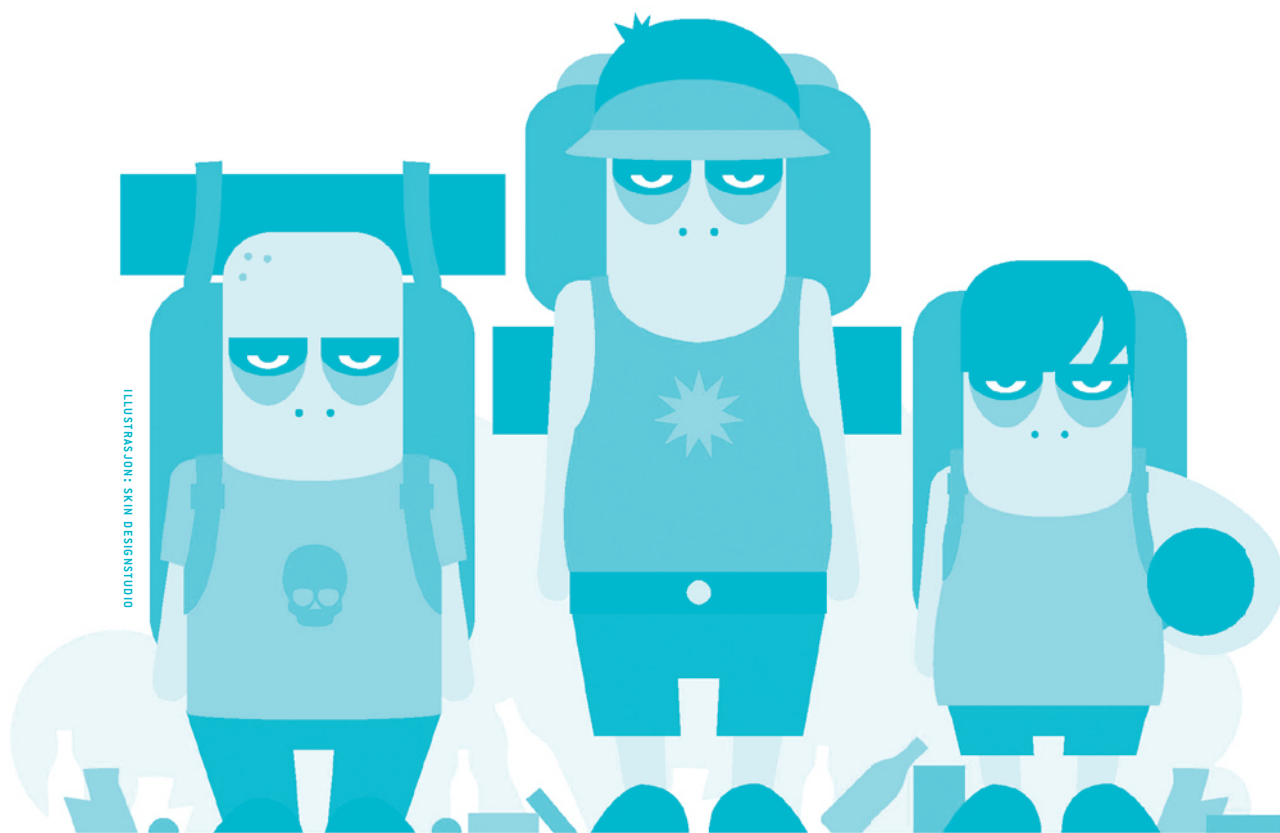
Utsjekk

Minst like viktig som innsjekk er utsjekken etter endt undervisning. Dessverre er det lett å glemme å sette av tiden på slutten av undervisningen til å oppsummere og avslutte på en samlende måte. Jeg opplever at vi får struktur på dagen, ser hverandre og ikke minst får jeg verdifull tilbakemelding om hvordan elevene har det og hvordan de har opplevd dagen.

*Bare ta kontakt hvis du vil ha oppstartsleker og øvelser. habe-ha@online.no

Folkehøgskolereisen

– et kritisk blikk

Hva gjør reisen med oss? Hvorfor reiser vi? Hvilke historier forteller vi? Og er våre reiser bærekraftige etisk og pedagogisk? Det er viktige spørsmål å ta med seg videre i den «reisende folkehøgskolen»

AV ØYVIND KRABBERØD

Hvilket bilde har allmennheten av folkehøgskolen som skoleslag? Det har vært reist kritikk for at skoleslaget framstår som et reise- og fritidsselskap. Her tilbys switch, golf, snowboard, dykking, paragliding, kiting – ja lista kan bli lang når det hele mikses med reiser til utenlandske destinasjoner som dekker hele kloden. Her er Kina, Korea,

Egypt – desert storm, Latin-Amerika, Australia-backpack, volontør Ecuador og Kenya, global eXtreme, Cuba explore – og det er bare begynnelsen.

La oss slå det fast – reiser har en sentral plass i tilbudet ved de fleste norske folkehøgskoler, også skoler som eksplisitt har vært kritiske til reiseaktiviteten, reiser ofte

«Det er skoler som dyrker langsomheten. På Fosen seiler de – leeenge, i norske farvann, i gamle trebåter»

mye. Men det er mange forskjellige måter å reise på og metoder å jobbe med reisen totalt sett. Her skiller nok mange skoler lag.

Følgende bilde er også framtreddende i en del av fortellingene som kommer hjem til Norge: En rik god giver og en stakkar som trenger hjelp. Vi ser bildene på nettsider og i brosjyrer – og ser det hele for oss når vi snakker om U-hjelp/bistand. Som fersk på informasjonskontoret for fem år siden skulle vi ferdigredigere en film som skulle brukes til Studiestart på videregående skoler. Det skulle klippes fra en NRK-serie om folkehøgskolelivet. Jeg fikk et lite sjokk. Her var pene norske blonde jenter som møtte stakkars barn i slummen. Slik jeg så det måtte jeg sette foten ned og klippe bort, det kjentes ikke etisk forsvarlig å presentere denne ovenfra og ned-fokuseringen.

Vi kommer med grupper til fattige land, vi har penger, frihet til å reise hvor vi vil, og ikke minst dra tilbake til vårt rike nord. Dem vi besøker, har kanskje ikke råd til en busstur inn til sentrum en gang. Spørsmålet er hva dette gjør med møtet og ikke minst; hva det gjør med oss. Hvor henter vi vår kunnskap om andre mennesker? Afrika er en klient, uten oss er de fortapt – er ikke det klangbunnen noen ganger i det som formidles?

Det er en fare for at det blir på samme måten som det er å fylle avisspalter og andre massemedier med nød og fattigdom. En massiv eksponering kan i mange tilfeller øke avmakten. Kontrasten og problemene blir for store og uhåndterlige for det enkelte individet. Det blir derfor viktig å fokusere på sammenhenger og å være løsningsorientert – se mulighetene for endring.

Hva med langsomheten?

Det er skoler som dyrker langsomheten. På Fosen seiler de – leeenge, i norske farvann, i gamle trebåter. Andre har hatt tilbud om pilgrimsvandring og opphold over lengre tid med arbeid på institusjoner og med lokalbefolkninger. Flere tar «hele jorda» på noen uker.

Filosofen Søren Kierkegaard snakker om den overdrevne motoriseringen av menneskelig bevegelse. Å gå er hos han en slags metafor for det å leve som menneske. Og Kierkegaard gikk mye, hele tiden. Han stoppet opp, pratet med folk – levde i dynamisk interaksjon med København og dens folk.

Når vi snakker om langsomheten kan vi kanskje lære noe spesielt av klostervesenet med sine rutiner og tidebønner. Mange, også ikketroende, søker inn i klosterets langsomhet og stille atmosfære. Bror Arnfinn Haram er leder i et klosterfellesskap i Oslo – og skribent. I sin spalte i Klassekampen sa han følgende:

«Vi er rike, velfødde, reisande, mondene, smaksmedvitne. Gastronomi, vinkultur, kroppsmedvit, interiør og estetikk er allemannseie på tvers av generasjonane. Alt dette får den moderne individualismen til å akselerere. Sjølmedvitet veks, maksimal rørslefridom og valfridom trumfar andre omsyn»

Den danske komponisten, Carl Nielsen, har sagt at det viktigste i musikken ikke er tonen, men pausen. Her uttrykkes nemlig det som det ikke engang er lyd for. For å følge bildet betyr det vel ikke at vi skal holde pause hele tide, for da blir det jo ingen musikk. Men det ligger skatter gjemt i langsomheten, i avbruddet, og en mulighet til endret fokus. «Livet» er ikke bare i selve reisen.

Ro og stillhet er blitt en etterspurt vare i reiselivet, som knapphetsgoder flest stiger de stadig i pris. Den tyske forfatteren Hans Magnus Enzensberger har skrevet at «det som er knapt, sjeldent, dyrt og attråverdig i det galopperende forbrukets tid er elementære livsbetingelser som ro, rent vann og nok plass. Hva vi i fremtiden vil anse som luksus, er ikke det overflødige, men det essensielle».

Dette tror jeg folkehøgskolene med fordel kan fokusere mer på.

Alternativer

Som nevnt har de ved Fosen folkehøgskole et bevisst forhold til mer lokale reiser. Rektor Wiggo Sten Larsen forteller at den ene linja seiler tre uker – den historiske leia til Lofoten og tilbake. De seiler og ror, sover i land og i båten – i en fembøring. Høst og vår er hele skolen på ukestokt hvor kystopplevelse står i fokus, da drar de i flere båter og telter på land.

Rektoren forteller at de sterkeste positive tilbakemeldingene på skoleåret er fra disse seilturene – elevene setter stor pris på reisene, det blir et helt spesielt samhold.

«Vi kommer med grupper til fattige land, vi har penger, frihet til å reise hvor vi vil, og ikke minst dra tilbake til vårt rike nord»

Han mener også måten en forteller om reisen på er viktig, hva de fokuserer på – tanken og visjonen er viktig å formidle.

På Fosen har de også arbeidet med ungdom fra institusjoner, blant annet fengsler. Seilturen på 10–14 dager setter spor i deltakerne og de får veldig gode tilbakemeldinger på oppleggene. Larsen understreker at det ikke er det å reise langt som er vesentlig, men at de ikke har noe imot andre skoler som jobber og reiser internasjonalt, så lenge det er gode opplegg med dybde.

Her tenker vi på muligheten til å belyse historie, antropologi, kultur, religion og politikk, etikk etc.

En «folkehøgskolereise»

Dag Hareide skriver i en artikkel i magasinet Folkehøgskolen (nr 3 2009) følgende:

Historisk startet den moderne turismen som en form for undervisning. Men turismen har senere fått mer preg av ferie og forbruk. Folkehøgskolen bør markere seg med en alternativ og ansvarlig form for reisevirksomhet. Vi kan bygge på tre grunnregler som korresponderer med de tre nevnte problemene. Dette kan bli selve definisjonen på en folkehøgskolereise:

1. Vi viser økologisk hensyn og ødelegger minst mulig natur.
2. Vi bygger på gjensidighet og solidaritet med dem vi besøker. (Det vi ønsker andre skal gjøre mot oss, skal vi gjøre mot dem.)
3. Reisen gir danning.

Dette virker jo nesten banalt riktig ved første øyekast, men det skal ikke mye konkretisering til her før vi ser at dette ikke er så lett. Flyturen med hele elevflokket til Kina eller Sør Afrika svir av mye brennstoff, biler og fly skal produseres. Ja hele vår tilværelse i det moderne samfunnet har blitt ytterst kompleks og ressurskrevende. Vi trenger mål og visjoner, men må passe på at det blir mer enn papirteorier.

Sør Afrika – et eksempel

Mange norske folkehøgskoler reiser på korte og lengre turer til Sør Afrika; Cape Town er en populær destinasjon. Her lever flere millioner i townships, mange i den rene slum, på vestkanten av byen lever den hvite befolkningen i sikkerhet og rikdom bak høy mur og strømgjerder. Apartheid er historie, men ikke hverdagens segregering i det sør-afrikanske samfunnet.

Mye ligger til rette for flotte opplevelser på det afrikanske kontinentet. Her hoppes det i strikk, klatres, dykkes, drives med paragliding og bølgesurfing, hvalsafari og dykking med hvithai. Vinsmaking og en liten tur innom en township kan også ordnes.

Etter folkehøgskoleloven skal skoleslaget drive med folkeopplysning og allmenndanning. Den norske stat bruker totalt rundt én milliard kroner på norsk folkehøgskole (tilskudd og lån/stipend). Det kan fort bli et kritisk fokus inn i folkehøgskolenes reisevirksomhet. Skal skattepenger gå til norsk ungdom som skal reise verden rundt for å få utfolde seg med ekstremsport og andre andrena-linkikk? Er et besøk i townshipsen nok til å rettferdiggjøre en tur til andre siden av kloden?

Jeg vet at mange skoler lager glimrende opplegg hvor elevene bor i vertskapsfamilier, besøker alternative produksjonsbedrifter, bidrar i barnehager og på skoler. De gjør godt forarbeid og bearbeider inntrykk og opplevelser i etterkant. Men jeg kan ikke befri meg for en smule engstelse og bekymring at vi også finner en annen praksis i skoleslaget.

India – et eksempel: En folkehøgskoleelev fortalte om deres reise til India med friluftslivsklassen – ganske uten entusiasme. Hun skjønte ikke helt vitsen med en slik langreise som hun sa like gjerne kunne vært tatt i nærområdet av skolen. Turen til India var gjennomført uten noe særlig forarbeid og innblikk i det indiske samfunnet. Det var teltliv, kajakkpadling med indisk guide, i et landskap ganske så likt det norske. Hovedstaden hadde de bare ett døgn i før hjemreise. Gratis var det heller ikke.

Dannelsen

Skal vi ikke i folkehøgskolen jobbe med danning – og hva mener vi så med det? Michael Tetzschner definerer danning slik: Det er prosessen der et menneske tilegner seg et kulturelt bestemt innhold av viten, ferdigheter og holdninger, og dels om resultatet av en slik prosess.

Dette betyr ikke at man skal overta andres ferdige svar og normsett. Framfor alt handler det i stedet om at man blir gjort bevisst om hvilken kulturell kontekst man befinner seg i. Dannelsen gjør individet i stand til å mestre tilværelsen ut fra et overordnet helhetssyn, kritisk og selvstendig tenkning. Dannelsen motvirker ensidig spesialisering og ekstrem individualisering.

Folkehøgskolene har vært raske til å kaste seg på trender, men kanskje også skapt noen. Vi må ikke bli et slags museum der kulturarv og tradisjon stilles ut som

«Folkehøgskolen gir en unik mulighet til å bære fram en helhetlig tankegang – et holistisk perspektiv»

«Å ha hjertets danning inne-bærer å ha eksistensiell sensitivitet og eksistensiell modenhet»

gjenglemte gjenstander, men heller ikke flyte av sted hemningsløst på overflatiske trender og tendenser.

Jeg mener vi må fokusere på **hertets danning**. Å ha hjertets danning innebærer å ha eksistensiell sensitivitet og eksistensiell modenhet. Livet er et eksistensielt rom der de viktigste dimensjonene nettopp involverer fortvilelse og fryd. Hertets danning gjør oss i stand til å se andres potensielle sårbarhet og ta hensyn til den. (Per Ariansen: Hva er danning? – Danning 2011).

Jeg skrev om avmakt – når kontrasten og problemene blir for store og uhåndterlige å hankses med for det enkelte menneske (elev). Folkehøgskolekonteksten og mulighetene som ligger i skoleslagets frihet, skulle være et godt jordsmonn for å utvikle en konstruktiv empati og hjertets danning.

Det føre oss over på den kanskje viktigste delen av dannelsen – det å være oppmerksom og det å se den andre.

Å se den andre

Møtet skal være en viktig begivenhet. Det er noe helt annet enn å passere hverandre indifferert i mengden. Jozef Tischner understreker viktigheten av møtet – når vi møter den andre, det er et møte som er verdt å huske – som kan bli dypt.

Den polske journalisten, essayisten og forfatteren Ryszard Kapuscinski reiste verden rundt og skrev i flere tiår fra Asia, Afrika og Latin Amerika. I 2006, rett før han døde, ga han ut et slags testamente. En liten bok med tittelen: *The Other* – den andre. Her nærmer han seg møtet og den andre i lys av blant annet filosofene Martin Bubers tekster: «jeg og du» og Emmanuel Lévinas tanker om å nå den annen – medmenneskelighetens filosofi.

Lévinas stoppet aldri å søke veier for å nå den andre, han ville fri oss fra egoisme, indifferens og fristelsen til å trekke oss tilbake – han mente at egoet også må omslutte den andre. «Lévinas seem to be saying Stop to the man hurrying along in the rushing crowd. There beside you is another person. Meet him. This sort of encounter is the greatest event, the most vital experience of all. Look at the Others's face as he offers it to you» (The Other, 2006).

Det er et stort ansvar å ta med seg studenter for å møte andre kulturer. Våre holdninger er viktige uansett hvem vi møter, men utfordringen blir stor når det er kulturer som lever under helt andre forhold, kanskje spesielt i fattige kår. Forberedelsene til disse møtene blir viktige.

Innsikt og empati skal øves opp, og det må jobbes mot likeverdige møter, noe som i mange tilfeller kan synes nesten umulig.

Det er flott å møte teksten til Kapuscinski, han nærmer seg kjernen i det å være menneske og det som konstituerer oss som verdensborgere. Den skulle være obligatorisk for «den reisende folkehøgskolen».

Holistisk perspektiv

Folkehøgskolen gir en unik mulighet til å bære fram en helhetlig tankegang – et holistisk perspektiv. Skolen hvor vi lever sammen, spiser, sover, reiser sammen. Her kan vi leve ut alternative løsninger, det ligger en frihet i hele strukturen som gjør alternative løsninger mulig. Hvorfor ikke utvikle prosjekter som setter oss på kartet innen miljøvennlige og solidariske løsninger og holdninger?

Jeg spør meg: Hvordan reises det i folkehøgskoleregi? Hva slags pedagogiske metoder og prinsipper er innholdet i turene lagt opp etter? En skole presenterer en reise slik: «Linja søker elever som er glad i å reise, som vil lære å takle utfordringer underveis og som synes overraskelser er noe som fyller livet med morsomme og spennende episoder».

Er det slik at elevene skal lære hvordan en skal reise, eller lærer man noe om at reisingen har konsekvenser for oss selv, for dem vi møter i en annen kultur og ikke minst for miljøet og en bærekraftig framtid?

Det er mange dystre skyer over moder jord. Det ble ingen framtidsrettet klimaavtale etter stormøtet i Durban. Forskere er nå ganske samstemte i at vi har foran oss dramatiske perspektiver om vi ikke setter inn tiltak for å redusere CO₂-utslippene på kloden. Jeg tror vi i folkehøgskolen må ta disse dystre perspektivene inn over oss. Det er behov for å tenke gjennom egen atferd. Skal vi reise mindre? Kanskje tog i Europa, eller seiltur med lav puls er et alternativ? Det vil sikkert reises mye i norsk folkehøgskole også framover, men det blir stadig mer viktig at disse reisene er viktige, har dybde og bred horisont.

En mer miljøbevisst og mer reflekterende folkehøgskole behøver ikke å bli en puritansk og snusfornuftig skole. Vi skal være livsbejaende og ha livsglede i hverdagen, men verden og ansvaret går lenger enn til skoleporten. Vi trenger en samtale om dette – hvor vi ser muligheter og løsninger på miljøutfordringen som vi alle er og blir en del av.

LITTERATUR:

- The Other, Ryszard Kapuscinski, Verso London 2006
- Om danning, Norsk Folkehøgskolelag 2008
- Dag Hareide, «Hva er en folkehøgskolereise», Folkehøgskolen nr. 3 2009
- Michael Tetzschner, Dagbladet 10. november 2011
- Bernt Hagtvædt, Danning, Dreyers forlag 2011

REISENS PEDAGOGIKK:

Erfaringslæring på tur

Reisens pedagogikk – samling i Oslo.
Foto: Marit Asheim

I begynnelsen av august foreligger en artikkelsamling om reisens pedagogikk i folkehøgskolen. Den kommer til å være tilgjengelig for alle folkehøgskoler. Dette er i hovedsak resultatet av et PU-prosjekt i regi av Skoleutviklingsutvalget i NKE, men NF-skoler og Internasjonalt utvalg har også bidratt.

I noen år har NKF arbeidet med å samle og organisere stoff omkring reisingen på folkehøgskolene. Ikke nok med at reisene skal planlegges og gjennomføres, de skal også settes inn i et pedagogisk opplegg på skolen. De skal bli til folkehøgskolereiser. I utgangspunktet er myndighetene positive til reising på langkursene. De kan «bidra til å støtte opp om folkehøgskolenes formål, å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Studieturer til utlandet støtter dessuten opp om skolenes internasjonale engasjement». (KD-rundskriv F5-04). Prosjektet bærer også preg av at vi er

inne i FN's tiår for undervisning for bærekraftig utvikling. Dette betyr at prosjektet har tre bein å stå på: folkehøgskolens pedagogikk, kulturmøtet og bærekraftig reising.

Representanter fra seks skoler har kommet sammen til jevnlig idésamlinger og skriveverksteder. Hittil har de skrevet over 20 artikler om ulike sider ved reisens pedagogikk. I tillegg har lærere fra NF-skoler, videregående skole og høyere utdanning bidratt med artikler. I februar i år var prosjektskolene og andre folkehøgskoler invitert til en samling der noe av stoffet ble presentert, samtidig som prosjektskolene fikk tilbake verdifulle innspill om veien videre for prosjektet.

Artikkelsamlingen er bygd opp i tre deler. Første del inneholder refleksjoner omkring reising. Sider som blant andre reisens etikk, kulturmøtet, faglighet, bærekraftig reising, læreren på reise, dannelses-

reisen, reising og bistand, blir tatt opp. Andre del inneholder beskrivelser av reiser som enkelte skoler gjennomfører. Her er for eksempel danselinja på reise, her er FN-linja på reise, her er en klasse fra en videregående skole på reise, her er en gruppe fra et universitet på reise. Den tredje delen er rent praktisk, alt fra artikler om fornuftig pakking og sikkerhet på turen til økonomi og digitale verktøy på turen. Dessuten har denne delen stoff om planleggingen, gjennomføringen og, ikke minst, oppfølgingen og refleksjonen både underveis og i etterkant.

Reisingen gir elevene egne erfaringer fra andre steder enn hjemme på tunet. For et skoleslag som dyrker erfaringslæringen, er dette et sterkt argument for skoleturene og linjeturene.

ODD HADDAL, PEDAGOGISK KONSULENT, NKF

Hva er folkehøgskolepedagogikk for deg?

Mine erfaringer som elev og lærer er at folkehøgskolens måte å jobbe med elever på karakteriseres ved at det gjøres tydelig for elevene at de har en stor mulighet og et stort ansvar i å forme og påvirke. At hver og en har muligheten til å påvirke både samfunnet, skolehverdagen, linja si og sine egne og andres liv på godt og vondt.

KRISTIN BJØRKE, SUND FOLKEHØGSKOLE

med? Neppe eksamenspress, tvang og lærere som pusta oss i nakken. Jeg tror engasjement og ansvar er en viktig del av svaret. Ei klassevenninne av meg sa at det fineste med folkehøgskolen var at der var det voksne som ikke lo av henne når hun ville redde verden, men som tvert i mot ga henne tro på at hun kunne gjøre det, og hjalp henne med å finne ut av hvordan hun kunne bidra. Vi fikk også mye ansvar for det som skulle skje, både på skolen som sådan og på linja. De store rammene for linja var lagt allerede, og innenfor dem var vi med på å bestemme hvilke prosjekter vi skulle fordype oss i, hvilke metoder vi skulle bruke, vi planla tur, organiserte informasjonsturné. Poenget er kanskje ikke hva vi gjorde rent konkret, men at vi sammen hadde blitt enige om at vi ville gjennomføre disse tingene, og hvordan vi ville gjøre det. Samtidig gjorde lærerne det klart at de hadde stor tiltro til oss. I dette lå det også at vi måtte ta ansvar ikke bare hver og en for oss selv, men også for de andre i gruppa og i klassa. Hele gruppa måtte bidra og vi forstod etter hvert at hvis ikke alle trivdes i klassa ville ingenting fungere godt for noen.

«Mine erfaringer som elev og lærer er at folkehøgskolens måte å jobbe med elever på karakteriseres ved at det gjøres tydelig for elevene at de har en stor mulighet og et stort ansvar i å forme og påvirke»

Tilbake som lærer

Etter at jeg kom tilbake til folkehøgskolen som lærer har jeg tenkt mye på hvorfor det var slik. Hva var det som fikk oss til å legge ned såpass mye innsats og engasjement i det vi dreiv

Språk, makt og identitet

En forfatterstemme fra det flerkulturelle Norden. Foredragsholder, novellist, dramatiker og verdensborger – Jonas Hassen Khemiri (f. 1978)

AV BEATE FASTING

Vi leser romaner om ulike kulturer, diskuterer integrasjon i våre nordiske land. Sjøkkes stadig over overskrifter i media der kulturkræsje fører til et spørsmål om liv eller død. Hvordan er det da å vokse opp som ny nordboer? Jonas Hassen Khemiri roses i skyene i New York, Paris og Norden for sine beskrivelser av det flerkulturelle

miljøet i Stockholm, der hans egen bakgrunn med fransk, arabisk og svensk som vekslende språk i heimen og sin leting etter identitet er basen han skriver ut fra.

Ond virkelighet

«Jeg har alltid blitt fascinert av hvordan ord kan forflyttes hurtig og bety forskjellige ting i ulike sammenhenger. Det var sterkt å skrive om hvordan ord kan vris ut av makthavernes hender.» Uttalelsen kommer i et intervju angående teaterstykket Apatisk før nybørjare som bygger på Gellert Tamas sin dokumentariske bok om apatiske, enslige flyktningbarn i Sverige. Stykket ble en publikumsfavoritt og er for tiden på turné i Sverige. Med humor, skarpsyn, kjapphet og medmenneskelig varme tas et oppgjør med medias rolle, ordmaktbruk og en realitet vi ikke liker å tenke på i forhold til unge flyktninger; som Khemiri selv sier: «Humoren dekker over en altfor ond virkelighet». Og i Norge og Sverige spilles for tiden Vi som er hundre – et kvinneportrett i tre ulike faser eller tre ulike kvinners møte og konfrontasjon i ordmagi. Og Invasion går for fulle hus i New York.

Hvem er denne multi-ordkunstner på 30 år med bakgrunn i arabisk, svensk og fransk kultur, som sier han skriver for å finne ut hvem han er?

Jonas Hassen Khemiri ble umiddelbart en publikumssyndling og berømt da Ett øga røtt kom i 2003. Debutromanen førte til at J.H. Khemiri ble satt i bås som innvandrerstemmen blant de unge forfatterne ved at han bevisst lar Halim og de andre heltene tale feilaktig svensk, mens språket utvikles gjennom romanen. Men Khemiri passer ikke i noen bås, han forenkler ikke, snarere forvirrer, så man sitter tilbake med flere spørsmål. Mye av temaet i den første romanen er basert på egne erfaringer som flerkulturelt barn og ungdom i Stockholm.

Utenforskap

Den neste romanen kom i 2006 og er delvis biografisk, eller som han kaller det: en biografisk fiksjon. I Montecore – en unik tiger følger vi helten Jonas Hassen Khemiri gjennom årene med Palmemord og Lasermannen og det å både være svensk og ikke-svensk. Hans midt-i-mellom og utenforskap berører oss lesere, vi har alle kjent oss hjemløs i perioder og spurt etter mening, og hans briljering med ord med ny mening og originale innfalls-vinkler viser oss en helt ny litterær stemme. Så med en setting og beskrivelser fra innvandermiljøer løfter han dette inn i noe allmennmenneskelig og gjenkjennbart. Gjennom universelle spørsmål om tilhørighet, språk og identitet dras leseren med inn i en sorg-munter verden der språkforvirring får en til å humre, og dekker de såre og vanskelige realitetene våre ny-nordiske flyktninger og innvandrere utsettes for.

«Men Khemiri passer ikke i noen bås, han forenkler ikke, snarere forvirrer, så man sitter tilbake med flere spørsmål»

«Når man kan alle ritualene og de kulturelle kodene, hjelper det når man likevel har mørkere glød i huden?»

Jonas Hassen Khemiri var høsten 2011 en av fire nordiske foredragsholdere på et nordisk seminar om identiteter på Nordiska folkehøgskolan i Kungälv. Skolens elever og seminardeltakere fikk oppleve Khemiris ordmagi, hans såre erfaring fra 90-åras rasisme i Sverige, hans perspektiv på språket som verktøy for forandring. En tegnspråklærer viste oss hvordan man underviser voksne med dobbelt utsatthet, innvandrere som er analfabeter og som har døve barn. En statssekretær fra Departementet for Integrasjon, han var selv bosnisk flyktning i 91, tok opp hvordan demokrati og byråkratisk regelverk ofte hindrer integrering. Og en dansk rådgiver i filmprosjekter, selv med pakistansk bakgrunn, viste hvordan konflikter som ikke har tilknytning til etnisitet likevel ofte blir definert som etnisk konflikt. Sammen med de andre foredragsholderne ble spørsmål om når man blir norsk, svensk eller dansk tatt opp? Når man kan alle ritualene og de kulturelle kodene, hjelper det når man likevel har mørkere glød i huden? Ingen av dem ga noen enkle svar, men felles for dem alle fire var forståelsen av å befinne seg midt i mellom, – og hjemløshetens ensomhet. Noe for folkehøgskolen? Kanskje er folkehøgskolene et sted der man i større grad åpner for at kulturelle identiteter beriker hverandre?

For nærmere kontakt: www.khemiri.se

Jonas Hassen Khemiri (født 27. desember 1978 i Stockholm) er en svensk forfatter. Han har studert litteraturvitenskap og internasjonal økonomi i Stockholm og Paris. Khemiri har svensk mor og tunisiske far. Han vakte oppsikt med debutromanen *Ett øga røtt*, som er en dagbokroman skrevet av en ung innvandrer på innvandrersvensk.

Ett øga røtt er oversatt til flere språk, og er siden dramatisert for scenen. I 2007 kom en filmversjon. Khemiri har også skrevet skuespillet *Invasion!*, som ble spilt på Stockholms stadsteater sesongen 2007/08.

Khemiri har også vunnet anerkjennelse for sin andre roman, *Montecore: en unik tiger*.

KILDE: WIKIPEDIA

Pedagogisk forum på Romerike folkehøgskole

Artikkelsamlingen «Med livet som pensum» som kom i 2010 er svært godt egnet som utgangspunkt for samtaler og debatt blant ansatte i folkehøgskolen. Det er ikke så ofte det blir gitt ut «folkehøgskolebøker», og det kan være fort gjort at de blir stuet bort i bokhylla etter at nyhetens interesse har lagt seg. Denne boka er for viktig til det.

På Romerike Folkehøgskole har vi som mange andre skoler beholdt lærerråd som ukentlig møtearena. Skolens pedagogiske utviklingsarbeid foregår i stor grad via drøftinger i lærerråd. Noen av disse møtene kaller vi «pedagogisk forum», hvor vi tar opp aktuelle folkehøgskoleartikler til debatt. Det kan være artikler fra folkehøgskolebladet, eller interessante artikler fra aviser og tidsskrift.

Høsten 2011 hadde vi tre pedagogiske fora, hvor vi plukket ut artikler fra boka «Med livet som pensum». Den aktuelle artikkelen ble delt ut til alle en uke før møtet, med jevnlig påminnelser om at den skulle leses innen fristen. Oppgaven var enkel: merk deg noe du synes er spesielt interessant, noe du reagerer på, eller noe du synes er spesielt aktuelt i forhold til arbeidet på Romerike Folkehøgskole. Vi satte av 30–45 min til å dele meninger. Det ble ikke ført referat og ingen vedtak skulle tas. Denne formen oppleves som enkel, men er likevel egnet til faglig påfyll og bevisstgjøring om hva vi ønsker folkehøgskolen skal være. Vi har vært gjennom artiklene «Pedagogikk på en fri læringsarena» (Haddal/Ohrem), «Religionsopplysning og frilynt folkehøgskole» og «Om sosialpedagogikk i folkehøgskolen» (Hansrud). Sistnevnte artikkel ble også tatt opp som tema i eget møte med kjøkken, renhold og vaktmester. Til høsten plukker vi ut andre artikler fra «Med livet som pensum», og forsøker på denne måten å holde debatten levende i en travel hverdag. Når vi har kommet gjennom de mest egnede artiklene i denne samlingen, er sikkert Arild Mikkelsens jubileumsbok klar til lesing og drøfting rundt vårt runde møtebord.

HALDIS BRUBÆK, ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

UTPLASSERING FØR STUDIER?

I praksis har jeg hatt lite bruk for mitt mellomfag i idéhistorie, men det er ikke dumt å vite hva slags ideer som har skapt ulike samfunn, religioner og vitenskapelige normer. Riktignok ville jeg lest meg til dette uavhengig av studier, av ren interesse, men det det er hyggelig at Lånekassen støtter prosjektet. Verre er det hvis studenter må avlære det de har lært når de kommer i jobb. Hvis det å lykkes i virkeligheten, krever nærmest det motsatte av å lykkes på eksamen.

...Ved min arbeidsplass, gate-magasinet =Oslo, hadde vi for få år siden en sivilarbeider. I dag har han en av landets mest attraktive foto-grafstillinger – i Dagens Næringslivs magasin D2. Å ta bilder lærte han ved å ta bilder. Ikke ved å lese om Sartres kunstbegrep eller Focaalts post-strukturalisme. Universitetet er et sted hvor man først og fremst lærer å bli student.

KARI BU I AFTENPOSTEN

MOBBING

Fritt ord prisvinner Louiza Louhibi måtte nylig smugles ut bakveien fra Litteraturhuset under politibeskyttelse, etter å ha fortalt om sin erfaring som voldtektsoffer på Debatten. Mobberne som lo av henne, kunne gå smilende ut hovedinngangen. Jeg ser noe symbolsk i den situasjonen. Det norske samfunnet har tatt lett på sine ofre. Mobberne slipper unna, mens offeret sitter igjen.

Å vise svakhet krever stor styrke. Har man først gjort det én gang, forventes det gjerne at man skal gjøre det igjen. Stillhet er uten tvil den enkleste løsningen.

... Den som reiser seg etter en vond tid har grunn til å være stolt og glad på egne vegne. Og vil man plage de gamle plageåndene litt, kan man alltids hviske dem i øret: «Suksess er den største hevn.»

CORNELIUS JAKHELLN I DAGBLADET

ØKOLOGISK MAT

Økologiske bruk får ikke solgt sine produkter i Norge. I Tyskland greier de ikke å dekke etterspørselen. Salget av økologisk mat øker i hele verden. Norge er virkelig et annerledesland.

KARI GÅSVATN I NATIONEN

ISLANDS – FINANSKRISE

Det er difor eg seier at om Noreg hadde gjort som Island, ville Tyskland invadert oss på nytt ...

... Bayerische Landsbank (BL), den åttande største finansinstitusjonen i Tyskland og den nest største regions-banken i landet var i økonomiske termar mykje større enn Island. BL tapte 1,5 milliardar euro på Island, det skubba banken over kanten, han gjekk i røynda konkurs. BL vart den fyrste tyske banken som måtte beda regjeringa i Berlin om ny eigen-kapital.

Tyske bankar tapte 20 milliardar euro på Island, som var ein direkte faktor til at den tyske regjeringa måtte gå inn med store mengder ny egenkapital i dei tyske bankane. Slik går det når ein nasjon på 300.000 finn ut at dei skal forvalta ein sum tilsvarande 200 milliardar dollar.

JON HUSTAD I DAG OG TID

HELSEHYSTERIET

– Alt handler om et ekstremt behov for å være så jævlig sunn. Samtidig er man omgitt av alle disse syntetiske tingene. Jeg sier ikke at det i seg selv er negativt, det jeg synes er negativt er dette helsehysteriet. Jeg hater denne birkebeinerkulturen, den er så elitistisk og ekskluderende. Alle skal ha den perfekte kroppen, det perfekte huset, de perfekte barna, en perfekte bilen. De perfekte skiene! Æsj! Det er ikke mye rom for at folk kan være litt funky, alt er så lite uforutsigbart. Vi lever i vår lille birkebeinerboble.

SUSANNE SUNDFØR I GAFFA

FRANSKE BORN

Skilnaden på mødrer nord og sør for Kanalen er at når ei fransk mor seier «non!», så meiner ho nei, ikkje som engelske, der borna trur at «no» tyder «ikkje no, men kan hende seinare». Franske born veit òg at det ikkje er noko som heiter «eg likar det ikkje» før det har smaka – ikkje éin, men fleire gonger. Difor et dei fisk og grønnsaker. På franske restaurantar er det ikkje barnemenyar med pølse og karbonadar. Borna et det same som dei vaksne.

«Men dei franske slår borna sine», seier dei i Storbritannia. Det står ikkje til å nekta. Kvar femte franske forelder går ved at dei har gjeve borna sine ein dask på baken, «la fessée» som det heiter. Men før så skjer, får borna eit varsel. «Ca suffit!», no får det vera nok, seier mora, og da er det som regel nok.

ARVID BRYNE I DAG OG TID

LATTEMETAFYSIKK

Vi lever i et egosamfunn. Det gir seg mange utslag. Min sjel, min utvikling, min psyke, mitt hode, min tid og min selvrealisering. Det er nå så mye energier der ute at vi snart greier oss uten lypærer. I dette ligger det mye rekrutteringsmateriale til kurs i «lattemetafysikk». Det er nemlig seg selv en skal utvikle, bli kjent med, ta på, føle med og se potensialet i. Tendensen er ikke å bruke tiden sin i Kirkens Bymisjon, som pasientvenn eller som Røde Kors leksehjelper. Nei man skal gjøre et dypdykk i jeget. Bite seg fast i sivet der nede til en guddommelig selverkjennelse om hvem du er og hvorfor du er her gjør at du slipper taket, fyker til overflaten, fyller lungene med sjelelig oppvåkning og kan rope til all verden at du også er verdt noe!

Så kan du og englene gå på shopping og drikke latte sammen.

JØRGEN SKAVLAN I AFTENPOSTEN

Religiøse og eksistensielle spørsmål skal være en naturlig del av frilynt folkehøyskole

Lekfolkspanelet som var samlet på Follo folkehøyskole fra 20. til 22. mars, er på tvers av kjønn, alder og annen bakgrunn enige om å anbefale at eksistensielle og religiøse spørsmål skal inngå som en naturlig del av frilynt folkehøgskole, men uten at dette dermed blir et hovedfokus.

TEKST OG FOTO: ØYVIND BRANDT

Deltakere i arbeid under lekfolkskonferansen på Follo folkehøgskole.

Frilynt folkehøyskole er en godt egnet arena til å ta opp slike spørsmål, fordi skolene kan tilby en trygg og fordomsfri ramme. Eksistensielle og religiøse tema er viktige å ta opp, da mange gjerne sitter inne med de samme spørsmålene. Det er ofte lite rom for dette i en travel hverdag. Videre uttaler panelet at det er viktig å få perspektiv på egen tro og livssyn og å få frem at man kan ta egne valg uavhengig av familie- og kultur-bakgrunn.

Temaene bør tas opp på en nøytral måte, slik at det ikke føles påtrengende. Alle bør være informert om og være med på noe av opplegget. I tillegg kan det gis et utvidet valg-tilbud hvis det er interesse for det.

Dialogen egner seg spesielt godt i slike spørsmål. Det er viktig å kunne ta lærdom av hverandre og ta del i andres tanker og ideer. I dialogen bør det imidlertid legges størst vekt på

prosessen fremfor konklusjonen, slik at hver elev stimuleres til å finne individuelle svar.

Mange dimensjoner

Tema panelet peker på spenner vidt, fra bedre forståelse for egen og andres kultur, kulturarven og estetikk til fordomsfri religionskritikk og etikk. I tillegg kommer spørsmål knyttet til identitet og eksistensielle valg som *hva er viktig for meg, hvorfor jeg er den jeg er og hvordan vi er i forhold til hverandre.*

Mange tema vil det være naturlig å knytte til skolesamfunnet. Panelet peker på at dette er spesielt aktuelt i forhold til skolens reglement og før man for eksempel skal på studietur. Det er viktig ikke å ha en ferdig mal, da disse spørsmålene vil være avhengige av kullets interesser og skolens verdigrunnlag og kompetanse.

Åpenhet og respekt

Hensikten med å ta opp eksistensielle og religiøse spørsmål er å øke oppriktig forståelse, respekt og åpenhet for seg selv, andre og fellesskapet. Emnene vil lett kunne utfordre elevens tanker og derved bidra til økt forståelse for at det finnes flere valg, flere svar og flere tanker. Undring og refleksjon rundt disse spørsmål vil utvikle oss som mennesker og kunne gi oss et rikere liv.

Elevene aktivt med i planleggingen

Panelet er enige om at det er viktig at elevene er aktivt med i planlegging og gjennomføring. Men det er skolens ansvar å ta initiativ til og legge til rette for opplegg rundt eksistensielle spørsmål på dertil egnede arenaer. Skolen må videre sørge for at læreren er nøytral og upartisk, at det ikke blir forkynning eller misjonering fra ansatte eller gjester.

Lekfolkskonferansen på Follo folkehøgskole inngår i en større samtale om eksistensielle og religiøse spørsmåls plass i frilynt folkehøgskole. Resultatet av konferansen vil bli lagt frem til drøfting på junimøtet på Seljord Folkehøgskule.

Les hele teksten fra Lekfolkskonferansen på www.folkehogskolene.net/nf.

Elevstipendiater – en ressurs for skolene våre?

EN EVALUERINGSRAPPORT RUNDT BEGREPET
ELEVSTIPENDIAT.

«I tillegg er skolene medlemmer av HSH eller KS og har tariff-avtaler å forholde seg til. Å 'avspise' arbeidstakere med tilfeldige selvlagde tariffer blir både feil og uetisk overfor arbeidstakerne.»

Først er det behov for en presisering. En elevstipendiat er en andreårselev som får et stipend av skolen og som også kan få stipend fra statens lånekasse. Elevene går inn i skolens elevtall og skolen mottar ordinært tilskudd fra departementet, for disse elevene. Skolens stipend består av fri kost og losji, pluss eventuelt lommepenger. Som motytelse til dette stipendet gir elevene skolen ytelser som miljøaktiviteter, lærerassistanse og bidrag i turnus-ordninger med tilsyn – med eller uten bakvakt.

AV LARS SIGVE MELING, FUNGERENDE LEDER AV PUF. FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Opplevs som positivt

Elevstipendiatene flest opplever dette andre året som svært positivt – og de fleste skolene er meget positive til ordningen.

Det viser seg likevel at flere skoler utnytter disse elevene langt inn i en gråsone på hva som er akseptabel arbeidsbyrde for elevstipendiatene, og flere stipendiater har uttrykt at de har følt seg utnyttet som arbeidsressurs.

Elevstipendiatene skal ha klare avtaler fra skolen, som:

- Minimum 24 timer reell undervisning.
- En arbeidsinnsats som klart kan defineres inn under undervisningsopplegget for andreåreselever.
- Om eleven har arbeidsforhold ved skolen skal de ha egen arbeidsavtale.

Mange skoler føler selv at de går langt utover det som kan kreves av elevenes arbeidsinnsats og gir elevene en symbolsk lønn i tillegg til stipendet. Da får, etter min mening, elevene to ulike roller på skolen, en som elev og en som arbeidstaker.

Skolene ønsker klare retningslinjer her og jeg har tatt kontakt med Skatt Vest i dette spørsmålet. Et møte med dem er nært forestående.

Selv har jeg, ut fra de undersøkelsene jeg har gått igjennom, gjort meg følgende tanker:

- Opplegget med elevstipendiater ser jeg som svært positivt og helt uproblematisk om hele opplegget er bygget inn i et totalt undervisningsopplegg.
- Om elevene blir tillagt andre arbeidsoppgaver må skolene forholde seg til det.

Betyr mye økonomisk

Ettersom fritak for skatteplikt på stipend og lommepenger tar utgangspunkt i at eleven er utenfor arbeidsforhold – er det en vanskelig balansegang overfor skattemyndighetene.

I tillegg er skolene medlemmer av HSH eller KS og har tariffavtaler å forholde seg til. Å «avspise» arbeidstakere med tilfeldige selvlagde tariffer blir både feil og uetisk overfor arbeidstakerne.

Mange skoler har «gjort seg avhengig av elevstipendiatene». Noe som tyder på at ordningen betyr mye rent økonomisk for skolene. Dette er betenkelig ettersom 20 skoler ikke benytter seg av elevstipendiater.

Om jeg skulle oppsummere mine erfaringer, som bygger på alt som er skrevet og redegjort for innen dette emnet de siste 15 år, pluss mine undersøkelser jeg har gjort for PUF høsten 2011, vil jeg gjerne komme med to gode råd.

1. Lag et fullverdig undervisningsopplegg for elevstipendiatene med *egne* lærerressurser. Et opplegg som er en videreføring av første året som elev og som legger inn opplegg med ledertrening og der miljøaktiviteter er en naturlig del av undervisningsopplegget.
2. Elevstipendiater som arbeidstakere (som får lønn). Gi alle arbeidstakere tariff lønn. Skatt og arbeidsgiveravgift er en selvfølge. Det er også et spørsmål om elevene ikke også skal skatte for skolens stipend (les fri kost og losji + eventuelle lommepenger). Det er nemlig slik at fritak for skatt på stipend og lommepenger, krever at en er utenfor arbeidsforhold.

Vel, dette var mine tanker om ordningen med elevstipendiater, etter å ha dykket dypt i hvordan denne ordningen fungerer ute på skolene. Jeg avventer fremdeles respons fra Skatt Vest og vil komme tilbake med eventuelle nye opplysninger fra dem.

Hva skal jeg tro om Tunisia?

Jeg fikk overbevist Slah om at det finnes cobraslanger i Tunisia.

Det slår meg hvordan jeg gang på gang tror jeg vet, for så i neste øyeblikk erfare at det jeg trodde jeg visste ikke stemmer. Det finnes alltid flere synsvinkler – mange sannheter.

TEKST OG FOTO: ØYVIND BRANDT

Inspirert av Øyvind Krabberøds artikkel om Tunisia i Folkehøgskolen nr 4 2011 takket jeg i februar ja til en ukes studietur til samme landsby i midtre og indre deler av Tunisia. Blant annet for på nært hold å observere hvordan den demokratiske revolusjonen preger hverdagen. Det var en hyggelig tur. I dag leser jeg i Aftenposten under overskriften «Kvinner betaler prisen for våren» at den tunisiske bloggeren Lina Ben Mhenni er overvåket og forfulgt av det nye regimet.

Opplevs som positivt

Jo da. Jeg hadde et flott og lærerikt opphold. Slah Eddine Maamri tok gjestritt imot og viste meg stolt store deler av landet sitt og prosjektet hans med å etablere et internasjonalt kultursenter i landsbyen Zaouit El Arabe (det arabiske hjørnet). Jeg erfarte at tunisiske menn er myke som kvinner i andre arabiske land. Jeg så hvordan også dette landet stolt tar vare på spor fra en lang historie. Og som alle andre som reiser, erfarer jeg store kontraster, fra moderne storbymiljøer til fattige og konservative landsbyer.

Det synes å være en optimisme i landet. I hvert fall bygges det over alt! Har du tomt eller plass på tomten til din bror eller foreldre, er det bare å sette i gang. Ikke mye byråkrati i landsbyene. Du må bare ikke komme i konflikt med naboen. Myndighetene etablerer stadig flere brønner. Mener du deg i stand til å kunne dyrke et stykke av den nærliggende ørkenen, og da snakker vi dadler, så er det bare å sette i gang – igjen dersom det ikke bringer deg i konflikt med andre.

Fremtidsoptimisme

Fremtiden ser grønn ut for Tunisia. Også min nye venn og vert Slah var preget av fremtidsoptimisme. I løpet av den uken jeg oppholdt meg i oasen fikk Slah tilsagn om lån, som vil gjøre det mulig for ham å fullføre hans ambisiøse internasjonale kultur-, aktivitets- og fredssenterprosjekt. Prosjektet har stått litt i stampe noen år på grunn av manglende finansiell støtte, korrupsjon og politisk uro. Nå kan han bygge dette ferdig og enda til utvide med en hotelldel. Slah fikk daglig nye positive henvendelser om prosjektet. Da først utviklingsbanken endelig hadde gitt tilsagn, kom andre banker seg veldig fort ned fra gjerdet med tilbud de også. Et arabisk utviklingsfond meldte sin interesse for prosjektet. Og endelig kom utviklingsministeren til regionen for å møte folk med ulike initiativer til å utvikle sørlige og indre del av Tunisia.

Jeg er ikke stø i fransk. Men jeg fikk med meg at nasjonale TV-nyheter refererte hektisk til tunisisk-interarabisk møteaktivitet, både om Syria og om en mulig kommende nordafrikansk arabisk union. Regjeringens forberedelser til valg om ny grunnlov og ny nasjonal-forsamling senere i år preget også dagene i ørkenen.

Lokal bensinstasjon.

Vestlig frykt

Samtidig ser jeg hvordan folk i overlesede pickuper smugler billig algerisk bensin inn i Tunisia i utallige, skitne små plastkanner, for å selge dette langs veien. Jeg registrerer at kvinnene har fått på skautet. Det hersker, i hvert fall en vestlig, frykt for at demokrati fører til at flertallet velger et mer islamtro styre. Helge Sundstøl, som var min reiseguide på turen og jeg hadde lyst til å reise med toget til Sousse, da Slah plutselig skulle til Tunis (hovedstaden) i nytt møte. Dette ble vi frarådet. Det kunne forekomme lokal uro, som kunne blokkere jernbanen i opp til flere dager. Flere utenlandske firmaer er tydeligvis på vei inn i Tunisia igjen. Og ungdommen er preget av impulser både fra egen og internasjonal vestlig kulturindustri. I det hele tatt et sammensatt bilde.

Og er det ikke nettopp det hele verden er? Sammensatt. Man skal ikke ha syslet mye med kommunikasjon før man innser at det i grunnen er et under at noe som helst oppfattes som noen som helst har ment. FN-sambandet har et rollespill (BaFa, BaFa) som i sin tid ble utviklet for å forberede nye hjelpearbeidere på kulturmøter. Dette spillet gjennomførte vi noen år, med stort hell, på Skiringssal folkehøgskole før vi reiste på studietur til land, omtrent så langt vekk som Tunisia. Også den gangen slo det meg, og dette var nok delvis noe av vitsen med spillet, hvor vanskelig det er å forstå en annen kultur. I hvert fall på relativt kort tid.

Jeg er veldig forsiktig med å være bombastisk i mine meninger om steder jeg hører og leser om gjennom andre, eller selv opplever. Det er vanskelig å vite hva man skal tro og mene – også om Tunisia. Men jeg er helt sikker på at vi er like i det å være menneske – preget av lokale vilkår. Og at det kun er det personlige autentiske møtet og samtalen som har sjanse til å bringe oss det lille stykket videre i vår forståelse av hverandre.

Kunstprosjekt som har satt spor

Skulpturlandskap Nordland er en utendørs samling av skulpturer i Nordland. Den ble etablert i perioden 1992–98, og har fått internasjonal oppmerksomhet.

TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

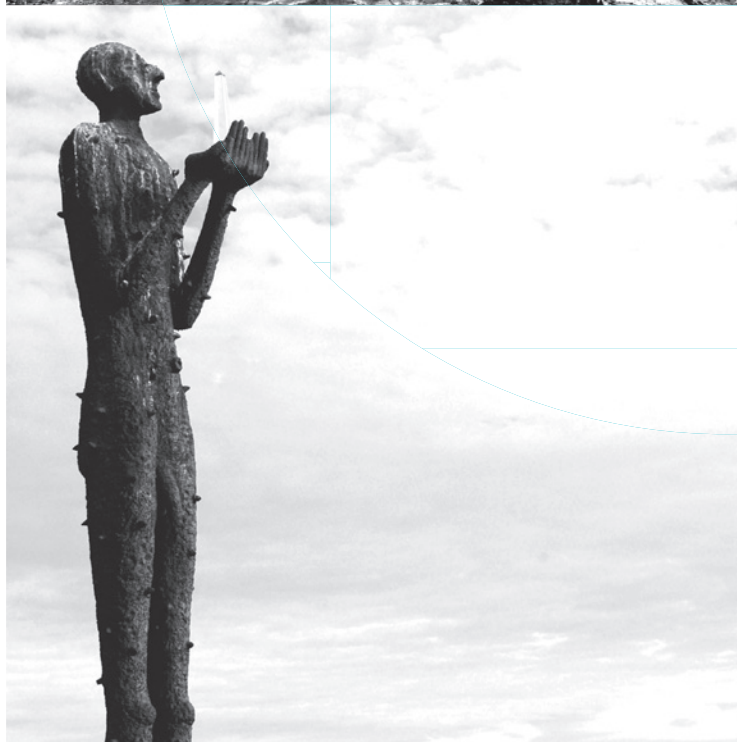
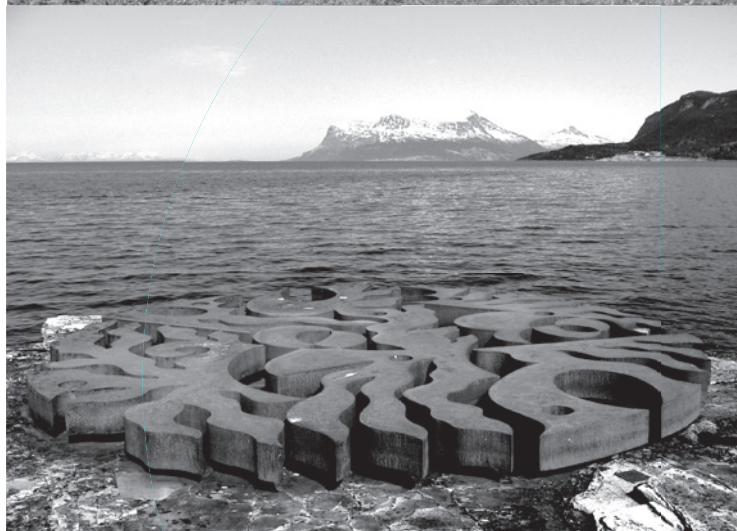
Prosjektet har blitt videreført i 2009 og 2010 og flere skulpturer er underplanlegging. Initiativtaker og leder av prosjektet var Kulturetaten i Nordland Fylkeskommune. Det var kunstneren Anne Kathrine Dolven som første gang kom opp med denne ambisiøse ideen. I samarbeid med en rekke kommuner i fylket, skapte internasjonale kunstnere en skulptur i hver sin vertskommune. Da prosjektet ble avsluttet i sin første fase var det bygget skulpturer i 32 kommuner i Nordland samt én skulptur i Troms. I dag er samlingen på 35 skulpturer. Ansvaret for driften av samlingen er Nordland fylkeskommune, seksjon for kunst- og kulturformidling i samarbeid med de deltakende kommunene.

Utgangspunktet for Skulpturlandskap Nordland er tanken om at et kunstverk med sitt nærvær skaper et eget sted. Skulpturen synliggjør også sine omgivelser, slik at stedet og situasjonen får en ny dimensjon. Skulpturlandskap Nordland har også skapt en bred og viktig diskusjon om samtidskunst i fylket, ja også videre utover landet.

Prosjektets kurator er Maaretta Jaukkuri, hun sier at skulpturene i prosjektet reflekterer skulpturkunstens utvikling gjennom de tre siste tiår. I løpet av denne perioden har man fått en ny forståelse av kunstverket. Betydningen er ikke bare avhengig av verket som objekt, den oppstår i like høy grad innenfor det visuelle feltet som skulpturen aktiviserer på bred front: form, materiale, skala, rytme, farge og motiv.

Skulpturene er i stor grad plassert ute i naturen. Prosjektet har fått internasjonal oppmerksomhet, og ikke få europeere planlegger sin sommerferie i nord etter hvor skulpturene er plassert.

1. «Varde», teglstein. Per Kirkeby. Danmark/Meløy kommune
2. «Sju magiske punkt», Martti Aihla, Skånland kommune
3. «Mannen fra havet», Kjell Erik Killi Olsen, Bø kommune

Strek og striper

Linja Strek og striper ved Ringeby folkehøgskule jobber med tegneserier. De bidrar fast i Folkehøgskolen. Tegner: Øystein Eiksund

Gruppereiser

Vi har lang erfaring med å arrangere studieturer for lærere, og i tillegg til fly, overnatting og kulturelt program kan vi også hjelpe med et faglig opplegg som f.eks besøk på en skole eller bedrift. Her er et utvalg av våre reisemål:

Praha	fra kr. 2550,-	Berlin	fra kr. 2880,-
London	fra kr. 2995,-	Malaga	fra kr. 3380,-
Riga	fra kr. 2945,-	Istanbul	fra kr. 3360,-

LONDON

NB! Prisene inkl. fly fra Oslo i midtuke, 4 overnattinger i dobbeltrom på 3* hotell i sentrum, frokost, samt alle skatter og avgifter. Prisene er gyldige for grupper på min. 10 personer som reiser samlet tur retur. Prisene varierer ut fra reisedato og vi har tatt utgangspunkt i billigste periode. Vi tar forbehold om eventuelle plassproblemer som kan oppstå ved reservasjon, pris- og avgiftsendringer samt valutasvingninger.

Vi hjelper med alle typer gruppereiser som f.eks lærertur, vennetur, kortur, julebord osv. For mer informasjon – ta kontakt med oss

Telefon: 23 10 23 19 / Kirkegata 32, 0153 Oslo
grupper@gruppetur.no
Gruppetur.no - et selskap i KILROY konsernet

Gruppetur.no

Dannelse – en bokomtale

Hva er dannelse? Hvorfor behøves dannelse? Hvordan tas den vare på, hvem skal og bør utsettes for den? Hvor og når skal det skje, og med hvilke midler og på hvilke arenaer?

Dette er bare noen av spørsmålene som stilles i den aktuelle boken, *Dannelse*, utgitt på ærverdige Dreyer, en murstein av lærdom og akademisk kunnskap, med 56 bidragsyttere samlet rundt ett og samme presserende spørsmål: Hva med dannelsen?

Regien er ved Bernt Hagtvét og Gorana Ognjenovic, som også har forsynt boken med ansporende innledninger og syntetiserende etterord, mens forordet er ved en selvbevisst forskningsansvarlig statsråd, Tora Aasland.

Omfangsrikt verk

De selvsamme 56 bidragsyttere får utfolde seg i om lag 50 artikler over ca. 830 sider, og slikt må det vel bli bra dannelse av? Ja og nei – delvis – det kommer an på hvordan man ser den – altså dannelsen. Svaret er med andre ord relativt til de perspektivene bokens ulike forfattere risser opp. Fra enkelte av disse ståstedene er boken, eller dens tekster, både dannet, dannende og god dannelse. Fra andre fortoner det seg, om enn ufrivillig, nesten motsatt, og fra atter andre

perspektiver er svaret på dette spørsmålet mer uklart.

Så er det da først under følgende aspekt det er fristende å bedømme boken: I hvilken grad den framsetter et utvalg av artikler, påstander, viten, kunnskap, som kan prøves i den praksis teksten søker å forårsake. I tråd med Poppers falsifikasjonskriterium kunne vi stille spørsmålet: er disse teoriene, påstandene, modellene testbare, er det mulig å angi hva som ikke skal kunne skje dersom teoriene skal være sanne. Er slike teorier om dannelse vitenskapelige, er det bare synsing vi får servert, eller er det kanskje noe annet som gjør disse tekstene interessante, relevante, kloke?

Formål og målgruppe for boka

Allerede gjennom å etterspørre hvem som er målgruppa for boken, noe vi fort får en ledetråd om ut fra forlagets egenomtale, angis en retning for et svar.

...Nye skarer av ungdom strømmer til universiteter og høyskoler. Hva skal de lære? Hva bør være de høyere lærestedenes krav til dem?...

Det er altså de nye, friske studentene som står i søkelyset her, og som ivaretar og sikrer bokens gode intensjoner, som så å si gir det nødvendige samfunnsmessige påskudd til denne voldsomme intellektuelle innsats. For å ta verket alvorlig er det er denne målgruppa vi bør måle det hele opp i mot. Gjennom å stille spørsmål som: Vil bokens forfattere makte å nå fram de tilsiktede målgruppene, leser de tekstene, og oppleves det som står der relevant og meningsfullt? Nei og Neppe. Og ut fra diagnosene boken stiller har studentene heller ikke tid til dette, de er for nedsyltet i pensumlesing, eksamensforberedelser eller utenomfaglig ekstraarbeid. Mangelen

er allerede forklart, og slik kan vi si at boken her fungerer selvbekreftende, og argumenterer for sin egen tilkortkommenhet. Men hva da med situasjonen innenfor institusjonen, den utdanningsmessige konteksten?

...Boka ønsker å strekke kjølen til en bred reform av norsk høyere utdanning, en reform som søker å kombinere det beste i de siste års utdanningsreformer med en fornyet gjennomtenkning av hva et universitet bør være.

Ante vi det ikke, også her er det framtiden det står om, og dermed unndrar utgivelsen seg nok en gang vårt forsøksvise krav om vitenskapelighet, den forblir i det ubestemte. Vi oppsummerer foreløpig : boken vil (ennå ikke) bli lest, men den vil for framtiden vise seg viktig. Men hva er det da som kan gjøre den viktig? Nåtiden – altså, hvordan den kommuniserer feks til denne leser.

Artikler i utvalg

La det være sagt, boken favner bredt, og dekker de fleste relevante områder, institusjonelt sett. Både academia, med sitt tradisjonelle dannelsesoppdrag, det høyere utdanningssystem, samt danning historisk og samfunnsmessig er dekket, og også danningens betydning for den mer helhetlige karakterforming. Her er man på trygg og tradisjonell grunn.

Når det gjelder enkeltartikler må vi innrømme at vi er ganske subjektive, men også solidariske. Av de mest relevante artiklene, er det flere som er spesielt interessante for folkehøgskolen, og vi velger derfor å fokusere mest på dem, selv om den først omtalte ikke har spesielt med dette skoleslaget å gjøre.

Eivind Røssak er en spennede skribent og forsker, innenfor fagom-

rådet film og mediefag, ved nasjonalbiblioteket. I artikkelen, Teknikk og dannelse, tar han for seg hvordan ulike medieteknikkers innføring er både relevante og forsømte områder for danningstenkningen. Utgangspunktet for artikkelen er den manglende forståelse innen humaniora for teknikkens vitale betydning i dannelsingsprosesser. Ny teknologi bidrar til en omdanning både av hvordan mennesket interioriserer kunnskap og forståelse og, i neste omgang, kommer til uttrykk i eksoteriseringssammenheng. Dannning kan ikke lenger betraktes som en størrelse som uavhengig av menneskets tekniske frambringelser, men må beskrives i et indre forhold til disse.

Finn Thorbjørn Hansen, pedagogisk filosof ved Aarhus Universitet, skriver omfattende, og meget interessant, om den eksistensielle dannelsesdimensjon i høyere utdanning, og tillegger denne en helt avgjørende betydning. Han viser hvordan grunnlaget for denne dype form for dannning må søkes i en «værensoppmerksomhet», en form for årvåkenhet som har store likhetstrekk med kunstneres skapende nærvær. Det vanskelige er selvsagt om og hvordan denne overskridende evnen kan realiseres innenfor utdanningssystemet. Dette kan en tilnærme seg, mener Hansen, gjennom å dyrke fram alternative vidensformer, av mer intuitiv, forestillende og inspirasjonsbasert karakter. Det gjelder å «stå i det åpne» og gjøres seg mottakelig for det nye. I den pedagogiske teori knyttes dette bl.a. an til dialogiske prosesser basert på såkalte praksisfortellinger, der også styrken og rikdommen i de personlige inntrykk er en viktig faktor å reflektere over.

Peter Kemp er en annen dansk professor, som i sin artikkel, «Kampen om dannelse» tar for seg det såkalte «pedagogiske paradoks», nemlig det fenomen at en gjennom danning skal «lede den andre til frihet», eller som den franske filosofen Glucksmann engang sa det: «Gjør som du vil, følg meg!» Kemp viser at utfordringen nok er mer sammensatt enn som så, og bedre kan fanges inn av begrepet «skapende mimesis», som han henter fra Ricoeurs hermeneutikk. Denne

mimesis eller etterlikning tar form av en omformende anvendelse av lærestoffet, men ut fra en ansvarliggjørende fristilling av mottakerne i formildingsprosessen.

Kristin Clemet og Eirik Vatnøy fokuserer i sin artikkel, «Hva innebærer det å være et dannet menneske i det 21. århundret?» på retorikk, og det sentrale begrepet «retorisk medborgerskap». Her hevdes med tyngde at selve dannelsingsprosessen, i tillegg til dens innhold også må

betjenes seg av visse klassiske, innarbeidede verktøy, som kan anvendes i egenaktivisering, bevisstgjøring og deltakelse. Via en kort historisk redegjørelse som bl.a. tydeliggjør retorikkens viktige plass innenfor språklige dannelsingsprosesser i framveksten av det moderne Europa, argumenterer forfatterne overbevisende for en sterkere vektlegging av retorikk innenfor allmenndanning og demokratiutvikling. Det som likevel skurrer litt er den noe malplasserte reklamerings for Kunnskapsløftets fokus på grunnleggende ferdigheter som en nødvendig, men på ingen måte tilstrekkelig forutsetning for retorisk kompetanse.

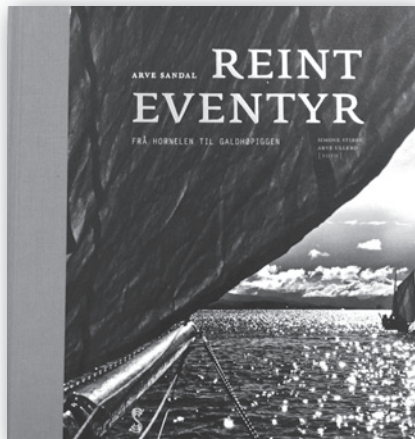
Til slutt i dette summariske utvalget er det fristende å ta med en frodig artikkel skrevet av norsk offentlighets dannelsesforkjemper nummer en, **Odd Einar Dørum**. I «Allmenndannelse, borger og demokrati» gir han med utgangspunkt i sin egen livs- og dannelsesreise, en ypperlig og poengtert skildring av en eksemplarisk dannelsingsprosess, som ender opp med å skape en svært så dugelig medborger. Den forbilledlige fortellingen om Dørum selv, er på alle måter egnet til å vekke entusiasme for danningens fortreffeligheter som hovedverktøy demokratisk deltakelse og dømmekraft. Det eneste lille,

ironiske aberet i denne sammenheng er at artikkelen samtidig blir et indisium på danningstenkningens begrensninger når det gjelder å skape overordnede og gyldige kategorier, for først ved det individuelle (og neppe generaliserbare) eksempel skapes en felles plattform for tilslutning og gjenkjennelse. Det paradigmatisk forbilledet for enhver dannelsingsprosess er og forblir den enkeltes dannelsesreise.

SIGURD ØHREM

Reint eventyr

– frå Hornelen til Galdhøpiggen

REINT EVENTYR
TEKST: ARVE SANDAL
BILDER: ARVE ULLEBØ
OG SIMONE STIBBE
FORLAG: SKALD, 2011
PRIS: 449 KR

Da jeg leste boka «Reint eventyr» fikk jeg følelsen av selv å dra på eventyr. Jeg drømte meg bort til Vestlands-naturens mangfold, til å være lenge på tur, til å være en del av en folkehøgskoleklasse og til å bryte egne grenser.

Forfatter Arve Sandal fra Førde og fotografene Simone Stibbe og Arve Ullebø var høsten 2010 med ekspedisjonslinja ved Nordfjord folkehøgskule på en tre ukers lang tur. Ved hjelp av egen muskelkraft krysser de Norge gjennom naturreservat, landskapsvernområder og nasjonalparker fra øyene vest for Florø til Norges høyeste fjell Galdhøpiggen.

Inspirasjonen til boka fikk forfatteren da riksantikvar Jørn Holme i juli 2010 sa i et intervju med Aftenposten at vernet natur og kulturminner er en parallell til det norske oljefondet på over 3000 mrd kroner. «Det er ei investering for generasjoner som kommer etter oss» sa han. Formålet med den store reisa fra vest mot øst, fra hav til bre, fra fjord til tind var å la dagens unge generasjon få nærkontakt med naturarven.

Fantastiske bilder er gjennomgående i hele boka. Fotografene har klart å fange storheten i den varierte naturen, kontrastene, de små detaljene, enkeltpersoner og samholdet blant turfølget. Gjennom ord og bilder får leseren en opplevelse av selv å være med på turen og oppleve de endringer i naturen og været som møter gruppa gjennom de tre ukene.

Boka gir også en spennende fremstilling av folkehøgskolen og tydeliggjør en del av verdiene ungdommene får med seg gjennom folkehøgskoleåret generelt og denne turen spesielt. Leseren blir kjent med hver

enkelt elev i hvert sitt avsnitt og får høre noen av deres historier om hva folkehøgskolen betyr og har betydd for dem. De oppleves ærlige og ekte, og synliggjør at mestring, nye opplevelser, venner, sosial kapital og teamarbeid er viktige ingredienser i et folkehøgskoleår. Elevene som er med på turen går på friluftslivslinje og trekker også frem den verdifulle erfaringen de får av å oppleve, leve i og være menneske i naturen gjennom året på denne linja. Som stipendiat Thea Holt Hovemoen (21) så bra sier: «For meg er ikke tida på Nordfjord folkehøgskule et friår. For meg er det en investering i livet».

Også som turbok og faktabok er boka spennende. I starten finner man et kart der ruta er tegnet inn, så man kan følge turen også på kartet. Boka er krydret med gode ideer til turfor-slag, egne opplevelser og matopp-skrifter. Samtidig har boka med en del lokalhistorie, beskrivelse av verne-områdene, kultur og geologi som gir en utvidet leseropplevelse og gode tips til selv å besøke dette området. Og gjennom hele boka går forfatterens mange spørsmål og nysgjerrige undring igjen som en rød tråd, om hvilken virkning sterke møter mellom natur og mennesker har på oss.

MARIE BRØVIG ANDERSEN, IKF

NEI TIL SUND

INDERØY: Formannskapet har avslått en søknad fra Sund folkehøgskole om støtte til videreføring av et utvekslingssamarbeid mellom Sund folkehøgskole og Christ University, Center for Sosial Action i Bangalore i India.

Sund har i alle år fra 2003 til 2010 mottatt elever fra Bangalore og sendt norske elever til India med økonomisk støtte fra Fredskorpset.

Prosjektperioden med Fredskorpset er over, men Sund sender fortsatt årlig fire norske elever til India basert på at elevene betaler utgiftene selv. Sund ønsker fortsatt å ta imot to indiske elver årlig. Dette vil koste skolen 240.000 kroner og skolen har bedt kommunen om medfinansiering. **Trønderavisa 14.03.2012**

AP VIL HA FOLKEHØYSKOLE

Oppdal Arbeiderparti vil utvide utdanningstilbudet i bygda, og drømmer om både høyskole og folkehøgskole.

Det vedtok årsmøtet i Oppdal Arbeiderparti i helga der Oppdal AUF la fram et forslag om at partiet skal jobbe for at det blir ett enda bedre utdanningstilbud på Oppdal. Det må til skal bygda få 10.000 innbyggere slik Ap-ordfører Ola Røtvei har uttalt som et mål.

«Da tenker vi spesielt på høyskole og folkehøyskole», heter det i forslaget som peker på høyskoletilbud som sykepleie- og vernepleieutdanning som er etterspurt i Oppdal.

– Når det kommer til folkehøyskole har vi ett meget bra skianlegg som er ettertraktet og viden kjent, samt en idrettspark som holder høy standard. Dette, i tillegg til en særegen og unik natur, tror vi vil gjøre bygda vår enda mer attraktiv for potensielle innflytt-ere. Folkehøyskole på Oppdal ikke noen utopi. Hvis Oppdal mener alvor med 10.000 innbyggere er det nødvendig at det også utvikles tilbud for høyere utdanning på Oppdal» heter det i forslaget som ble vedtatt av årsmøtet i Oppdal Ap.

Ukeavisa OPP. 06.03.2012

EN DRØM I OPPFYLLELSE

For Kristine Henriksen har en drøm gått i oppfyllelse med rollen hun har fått i «Les Misérables».

– Jeg har mange drømmer i livet, og nå får jeg oppfylt en av de store. Lenge har jeg drømt om å få medvirke i en av de store musikalerne, og nå får jeg muligheten i det som er min favorittmusikal, forteller Kristine Henriksen som høsten 2011 også hadde en rolle i «The Black Rider» på Hålogaland Teater.

– For rundt 20 år siden gikk jeg på folkehøgskole, og det åpnet musikal-verdenen for meg. Vi dro på studietur til London, og blant mange andre musikal-er, fikk jeg der også sett «Les Misérables» selv om det var bare så vidt. Jeg hadde fått sete bak ei søyle i teatret. Musikken var fantastisk nydelig og historien gripende. Siden har jeg hatt mange sterke opplevelser når jeg har sett musikal-er, forteller Kristine Henriksen. **iTromsø 02.03.2012**

NYTER LIVET PÅ FOLKEHØGSKOLE

– Et år på folkehøgskole er et år som du bruker til å gjøre det du elsker, uten å ha press på deg.

Ringerike Folkehøgskole-elevene Torgeir Johansen (25), Hans Brustad (19), Marte Lorentsen (19), Julie Maria Paulsen (19), Erling Magnus Schei (21) og Pål André Mollan (20) er hjertens enige om at det er et minne for livet og en fantastisk opplevelse.

De er fra hele landet, nærmere bestemt Bodø, Lysaker, Hammerfest, Bergen, Bryne og Rissa, og sitter side om side i en lang sofa, småprater og ler. Det er tydelig at de seks folkehøyskoleelevene er gode venner og trygge på hverandre, og stemningen er den avslappede og glade som landets folkehøyskoler er så berømte for.

Grunnen til at de seks valgte å gå på Ringerike Folkehøgskole, var en kombinasjon av hva linjene tilbød, skolens gode rykte, og beliggenheten:

Ikke altfor langt unna Oslo, men heller ikke for sentralt.

– Det er fantastisk her, sier kunsten-eleven Hans Brustad (19) uten å nøle.

Det gode liv

– På folkehøgskole gjør du det du liker, forteller Julie Maria Paulsen (19) med skarrende bergensdialekt og et stort smil.

Ringerikes blad, 02.03.2012

VIL GI MER PENGER TIL FOLKEHØGSKOLENE

Samtidig som antall elever øker, vil også regjeringen øke det statlige tilskuddet til landets folkehøgskoler.

Regjeringen foreslår å gi landets folkehøgskoler 680 millioner kroner i tilskudd i 2012. Det er en økning på om lag 20 millioner kroner fra 2011 og nesten 50 millioner kroner mer enn i 2010.

Folkehøgskolene er et supplement til den læringa som finner sted gjennom det ordinære utdannings-systemet og i arbeidslivet.

Slik fordeles pengene

Målet med tilskottet er å fremme allmenndanning og folkeopplysning gjennom å medvirke til at det kan opprettes og drives folkehøgskoler.

Tilskuddet er tredelt. Basistilskuddet er likt for hver folkehøgskole. Elevtilskuddet blir fastsatt på grunnlag av gjennomsnittlig elevtall for de siste tre årene før det foregående året. Tilskudd til husleie blir fordelt etter innstilling fra Folkehøgskolerådet.

I tillegg får fire folkehøgskoler med stor del av elever med redusert funksjonsevne et særskilt tilskudd for disse elevene.

Regjeringen foreslår også å øke tilskuddet til Folkehøgskolerådet fra 1,1 til 1,2 millioner kroner. De vil også øke tilskuddet til nordiske høyskoler fra 3,7 til 4,2 millioner kroner.

Utdanning, 28.02.2012

Inspektørmøtet i Harstad 24.–26. januar 2012

27 inspektører hadde funnet veien til Harstad og inspektørmøtet 2012, til faglig påfyll, inspirasjon og gode samtaler.

AV ERLAUG BENJAMINSEN

Erlaug Benjaminsen i spissen for årets inspektørmøte.
Foto: Øyvind Krabberød

Distrikt 1 som var arrangører, hadde valgt å satse på egne krefter, det vil si innledere/foredragsholdere fra «kontoret» og fra inspektørgruppa. Dette fordi vi har mange dyktige folk som kan bidra og fordi det hjelper til å holde kursavgiften så lav som mulig. Er litt bekymret over at så mange inspektører ikke finner tid og mulighet til å delta og lurer selvfølgelig på hva som er årsaken. Er det for dyrt, er ikke innholdet godt nok? Vi vet ikke svaret, og må fortsatt lure på det. Vi som møttes i år kom til følgende program. **Svein Spjelkavik**, han som lanserte ordet FRAM-SNAKKING, fikk æren av å åpne med et foredrag til inspirasjon.

Vi har fått ny internasjonal sekretær og hadde derfor bedt **Brita Phuthi** om å komme både for at vi skulle bli litt bedre kjent med henne og for å snakke om internasjonalt arbeid i folkehøgskolen.

Nytt fra rektormøtet er fast post på vårt program, og vi hadde bedt **Knut Simble** gi oss noen stikkord fra møtet. Viktige temaer var folkehøgskolens framtid, og forholdet til politikere, sosialpedagogisk arbeid og 2. års elever/stipendiater.

Kveldsprogrammet hadde vi på Trondarnes fhs og etter ei kort innledning om skolen fikk vi overvære generalprøven på et teaterstykke som skulle ha premiere den påfølgende dag, deretter var det musikk-gruppas tur. Stor innsats og ungdommelig entusiasme før de noe eldre inspektørene inntok en av Harstads beste restauranter for å nyte et meget smakfullt måltid. I tillegg til en kulinarisk opplevelse fikk vi også vakker sang av inspektøren på Fana fhs, Silje Birgitte Folkedal.

At vi kunne nyte vakker nordlyshimmel på spaserturen fra restauranten til hotellet skulle vi i D1 gjerne tatt æra for...

Lønn og status for inspektører

Dag to starta med at **Yngve Beddari** tok oss med til Pasvik, og i ord og bilder fortalte om skolen, om stedet og litt om seg selv. Vi avslutta med å synge en finsk norsk sang akkompagnert av Yngve.

Øyvind Krabberød fortsatte dagen med å snakke om muligheter og trusler i folkehøgskolen. Mange trusler som med en liten vri godt kan bli muligheter, han snakket og om trender i ungdomskulturen, noe som vi må ta hensyn til uten å «selge sjela» fullstendig.

Eli Haaland innledet om tema lønn og status for inspektørene. Både lønn og arbeidsoppgaver varierer og noen opplever at inspektørlønna knapt overstiger det de ville hatt i lærerstilling, eller at den ikke er høyere enn høyst lønnede lærer.

Knut Simble hadde fått det ærefulle oppdraget med å gi svar på våre frustrasjoner.

Han ga oss en gjennomgang av hvordan situasjonen er, og at for inspektørene har det betydning om vi lønnes som leder med arbeidsgiverrolle (§3-2) eller får lønn som leder med kompensasjon for merarbeid (§1-8) Dette avhenger blant annet av hvilke arbeidsavtaler vi har. Altså ingen snarvei til høyere/ mer lik avlønning av inspektørene. Det resulterer forhåpentligvis et skriv fra NF som vi kan enes om...

Marianne Jepsen delte av sine erfaringer under arbeidet med sin masteroppgave. Tema hos oss var: verdensborgeren som dannelsesideal. Oppgaven hennes er sendt alle skoler. Hun har også en artikkel: «Verdensborgeren i folkehøgskolen» i boka *Med livet som pensum, danning og læringsprosesser i folkehøgskolen*. Den kom ut i 2011.

Råd til problemløsning

Del og stjel er et fast innslag på inspektørmøtene og vi ba noen inspektører forberede et lite innlegg under overskriften: Dette fikk jeg godt til på min skole. Denne økta har alltid vært fin, men vi har hatt en tendens til å ta tak i problemene, flott å få gode råd til problemløsning, men vi ønsket en litt annen vri i år. Alle de forespurte bidro med ulike vellykkede små og større prosjekter og så tok det hele av... den ene etter den andre ønsket å dele av sin overflodssekk og vi kunne samle ei lang liste med gode tips og råd til aktiviteter.

Filmsnutt fra Sund for å presentere personalet, Bodil på Vefsn rådet oss til å søke OU midler til opphold på andre folkehøgskoler, Yngve fra Pasvik fortalte om kreativt matteater, flere skoler brukte sporlek med bildeutsnitt fra nærmiljøet for å la elevene bli bedre kjent med stedet og hverandre, kan legge inn historiske fakta/oppgaver. I valgår kan ruta legges om valgløkalet slik at flest mulig kan bruke stemmeretten. Fagartikkel på Google, opprette facebookgruppe slik at neste års elever kan bli litt kjent med hverandre, miljødepartement som tar seg av igangsetting av aktiviteter på skolen. Dette bare for å nevne noe...

Dagen ble avsluttet med en flott konsert med Ola Bremnes, en konsert Harstad kulturhus fikk ordna spesielt for oss da deres oppsatte program måtte endres, takk for det.

Torsdag morgen var det tid for takk for denne gang og vi møtes om et år. Stafettpippen er gitt videre til D4.

Til alle inspektører: **sett av uke fire i 2013 så møtes vi, sannsynligvis i Bergen.**

Til alle rektorer: **pass på at din inspektør setter av tid, inspektørmøtet er et nyttig treffsted for alle inspektører.**

Kampen om oppmerksomheten

Våren har kommet, snøen smelter og det går mot varmere tider. På myrene inni skogen er tiuren i gang med årets tiurleik, og gjør alt for å lokke til seg en make. Tiuren viser stolt frem de imponerende fjærene sine, i håp om å skremme vekk motstandere og å tiltrekke seg mest mulig oppmerksomhet. Akkurat slik er det med folkehøgskolene også. Så fort det lir mot vår, sender alle folkehøgskolene ut massive mengder reklame, i håp om å tiltrekke seg mest mulig oppmerksomhet og potensielle nye elever. Det er mange folkehøgskoler å ta av, og for at elevene skal tenne på reklamen til akkurat den eller den folkehøgskolen, er triksene mange og kreativiteten stor. Men å lokke våryr ungdom til søknadskjemaet, er likevel ikke lett.

Derfor har skolene lagt an forskjellige profiler for å vekke folks interesse. Det er de tøffe folkehøgskolene, som er tøffere og rære enn både James Bond og toget til sammen. I denne gruppen finner vi ekstremsportskolene, friluftsliv og idrett. Felles for disse er at et år på folkehøgskole skal være både bedre og mer utfordrende enn et år i militæret. Den andre gruppen skoler, er de kreative. Disse skolene kan til tider være så kreative at man ikke forstår hva som står i brosjyren. Det ekstremt kreative designet står i veien for sunn fornuft, innhold og lesbarhet. Den siste gruppa er de seriøse, her finner man folkehøgskolene som har et tyngre og mer alvorlig preg, noen ganger så seriøst at det er morsommere å lese bruksanvisningen til en nesehårsfjerner.

Det finnes forskjellige måter å lokke til seg søkere til folkehøgskolen – brosjyrene, nettsider, reklamefilmer og utdanningsmesser skal få liv i interessen hos skolelei ungdom. Felles for alle disse metodene er at de er veldig kostbare, spesielt hvis man vil være best i klassen. Men som med tiurleiken på myra, er det kanskje bare de beste og sterkeste folkehøgskolene som kaprer søkere på denne måten.

Kampen om oppmerksomhet er ikke for amatører!

ERLEND KOPPERUD, ELEV PÅ SKIRINGSSAL FOLKEHØGSKOLE

Nytt fra IF

EVALUERING AV FOLKEHØGSKOLEKATALOGEN

Ungdom fra Oppegård videregående skole har nylig hatt i oppdrag å se på folkehøgskolekatalogen og å komme med kommentarer til den. De hadde mange positive kommentarer til katalogen, men syntes vi burde gi mer informasjon om hvor mye det koster å gå på folkehøgskole.

De hadde også kommentarer til skolesidene og jevnt over var det skoler med lite tekst og store bilder som fortalte noe som ble trukket positivt fram av elevene. Skolesider med mye tekst eller alt for mange bilder fikk kritikk og spesielt hvis elevene syntes siden virket rotete.

Vår generelle oppfordring både til skolesidene i katalogen, til annonser og til annet markedsføringsmaterieell som skolene produserer er det gamle, engelske visdomsord om at «less is more».

BLOGG FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

Bloggen til IF og NF har nå eksistert i litt over halvannet år og har fått mange lesere og bidragsyttere. Vi kunne dog tenke oss å utvide gruppen av skribenter og ønsker derfor å oppfordre skolene til å finne en elev som kan skrive ned noen refleksjoner om året på folkehøgskole. Det trenger ikke være langt og tematikken kan strekkes i mange retninger, men det hadde vært flott med noen tanker fra dem vi er til for.

Elevene kan sende sine bidrag enten til Dorte (dorte@folkehogskole.no) eller til Øyvind K. (ok@folkehogskole.no).

Vi oppfordrer også skolene til å invitere styremedlemmene sine til å lese bloggen. Det er diskusjoner der som burde være til nytte og av interesse for alle som har med folkehøgskole å gjøre, også styremedlemmene deres.

Adressen til bloggen er:
www.frilyntfolkehogskole.no

BYTTE AV NETTREDAKTØR

IF jobber tett sammen med Informasjonskontor for kristen folkehøgskole om det meste av informasjons- og markedsføringsmaterieell. Vi har delt mange av oppgavene mellom oss slik at vi har omtrent like mange oppgaver og så bytter vi oppgaver etter noen år.

Første april i år byttet vi oppgaver mellom IF og IKF. Det betyr blant annet at IF har fått ansvaret for katalogen igjen og at IKF har overtatt ansvaret for nettsidene våre.

Marie Brøvig Andersen fra IKF er nye nettredaktør og hun kan nås på telefon 22 47 43 15 eller epost: marie@ikf.no.

INFORMASJONSSEMINAR

Vi minner om at informasjonsseminaret i år ikke skal være i mai, som det har vært tidligere år, men fra 19. til 21. september.

Gode historier fra folkehøgskoleelever med innvandrerbakgrunn

Internasjonalt Utvalg for folkehøgskolen (IU) jobber for å øke deltakelsen av elever med innvandrerbakgrunn i folkehøgskolen. Ved å formidle de gode historiene fra nåværende og tidligere folkehøgskoleelever med innvandrerbakgrunn håper vi at flere ungdommer vil bli inspirert og motivert til å tilbringe et år på en folkehøgskole i Norge.

På bakgrunn av dette har IU nylig sendt ut et brev til alle folkehøgskoler med ønske om å få kontaktinformasjon til elever med innvandrerbakgrunn, fastboende i Norge. Ett av målene er å få tak i de gode historiene om hvordan folkehøgskoleåret har bidratt positivt med tanke på vei- valg videre og nettverksbygging. IU mener at folkehøgskolene er en svært god arena for ungdommer med innvandrerbakgrunn (første- og andre generasjon) for å gjøre gode veivalg videre i livet, øke kunnskap om norsk kultur og språk, og bygge gode nettverk med ungdommer over hele landet. Vi ønsker også at folkehøgskolene skal gjenspeile mangfoldet i samfunnets befolkning – noe mange folkehøgskoler ikke gjør i dag, og da er det viktig at flere ungdommer med innvandrerbakgrunn er elever ved folkehøgskoler i Norge. Samtidig som å hente ut de gode historiene ønsker vi å få tilbakemeldinger fra folkehøgskoleelevene på hva som eventuelt kan gjøres annerledes for at flere ungdommer med innvandrerbakgrunn søker seg til folkehøgskoler. Dette kan f.eks. være hvilke linjer og valgfag som tilbys. Vi håper så mange folkehøgskoler som mulig vil være behjelpelig med å fremskaffe kontaktinformasjoner slik at vi får mange gode historier.

Rettferdig handel på Elverum folkehøgskole

Onsdag 29. februar fikk Elverum folkehøgskole overrakt det synlige beviset på at de har blitt godkjent som Fairtrade-folkehøgskole – den tredje folkehøgskolen i Norge.

Rektor Åsmund Mjelva skriver på hjemmesiden til Elverum folkehøgskole; «All mat vi kjøper har en historie. Noen har jobbet med produktet før det

kommer fram til forbrukerne, og det er viktig at vi som skole er bevisste på hvor maten vi handler kommer fra. Det er daglig opp mot 150 som spiser hos oss, og det er ikke uvesentlig hva slags mat og drikke vi kjøper. Gjennom å handle Fairtrade-produkter er vi sikret at bønder og arbeidere som står bak produkter som kaffe, te, bananer, juice, sukker m.m. får en rettferdig lønn». IU gratulerer Elverum folkehøgskole!

Fairtrade-seminar på folkehøgskolekontoret i Oslo

Det er ikke bare folkehøgskolene som har fokus på rettferdig handel. På nyåret har folkehøgskolekontoret i Oslo tatt i bruk Fairtrade-merket kaffe og te, og vil også etter hvert få inn Fairtrade-kakao. Ansatte ved kontoret har også fått mer kunnskap om Fairtrade etter at Henning Johansen, som har ansvar for Fairtrade-skole, holdt et lunsjseminar om Fairtrade på kvinnedagen. I forbindelse med lunsjseminaret kunne Henning fortelle den gledelige nyheten om at den fjerde Fairtrade-folkehøgskolesøknaden var under behandling. Og ikke lenge etter ble altså Stavern godkjent som Norges første kristne Fairtrade-folkehøgskole. IU gratulerer!

Sjømannskirkens beredskapsavtale

1. august 2011 inngikk Noregs Kristelige Folkehøgskolelag og Norsk Folkehøgskolelag en rammeavtale om beredskapsavtaler med Sjømannskirken. Den enkelte folkehøgskole kan med henvisning til denne sentrale avtalen tegne egen beredskapsavtale med Sjømannskirken. Hensikten med avtalen er å øke bevisstheten om, og bedre beredskapen på reiser i utlandet.

TEKST: KJERSTI HELLAND OG BRITA PHUTHI, FOTO: SJØMANNSKIRKEN

Sjømannskirken er en frivillig organisasjon med hovedkontor i Bergen og er til stede i 80 land i verden. Sjømannskirken jobber på ulike måter for nordmenn i utlandet, fra tilbud og aktiviteter på en av de 31 ulike stasjoner til oppsøkende reisevirksomhet med ambulerende sjømannsprester. Sjømannskirken har erfaring og omfattende kompetanse på oppfølging av mennesker når ulykker og kriser rammer i utlandet. De stiller sine ressurser til disposisjon for rederier, bedrifter, høgschooler og folkehøgskoler som har et internasjonalt engasjement og nærmere 200 har til nå inngått beredskapsavtale med dem. Sjømannskirkens beredskap er tilgjengelig for alle ansatte og elever, uavhengig av nasjonal og religiøs bakgrunn.

Hvorfor beredskapsavtale?

Hvert år reiser rundt 7000 folkehøgskoleelever med lærere på utenlandsreiser, noen på flere reiser i løpet av skoleåret. Heldigvis går de fleste reisene uten problemer. Det er når noe ekstraordinært oppstår på reisen at beredskapsavtalen med Sjømannskirken kan være god å ha. Eksempler på dette kan være små og store ulykker, personlige kriser som virker inn på de andre i reisefølget eller om noe rammer de hjemme når dere er på tur. Sjømannskirken kan på ulike måter delta i normaliseringsarbeidet, samtale og bearbeiding, oppfølging

og omsorg overfor enkeltmennesker, pårørende, kolleger og medelever. Når en krise oppstår har Sjømannskirkens en styrke i sitt nettverk med bl.a. UD, ambassader, forsikringsselskaper og andre bedrifter og organisasjoner og kan bistå på en unik måte. Etter hjemkomst kan en ved behov gjøre avtale med Sjømannskirken for bearbeidelse og gjennomsnakking av hendelsen.

Før reisen

Folkehøgskoler som har beredskapsavtale med Sjømannskirken kan få besøk av dem i forkant av en reise for å informere om Sjømannskirkens tjenester og bevisstgjøring av hvilke scenarioer som kan oppstå på reisen og hvordan man kan håndtere de utfordringene som måtte oppstå.

Vi ved Skogn folkehøgskole synes det er veldig betryggende å ha et samarbeid med Sjømannskirken når våre ansatte og elever er ut på reiser i ulike verdensdeler. De er jo til stede over hele verden.

JAN KJETIL HAUGEN, REKTOR VED SKOGN FOLKEHØGSKOLE

Minneseremoni i Thailand etter tsunamien.

Folkehøgskolen kan også få innspill i forhold til krisehåndteringsplaner og beredskapsøvelser om dette er ønskelig. Avtalen innebærer at skolen kan få besøk av Sjømannskirken årlig. Per i dag er det åtte folkehøgskoler som har inngått avtale med Sjømannskirken og flere er i prosess for å inngå beredskapsavtale.

– Vi valgte å inngå avtale med Sjømannskirken, da vi oppfatter den som en seriøs, profesjonell og «allestedsnærværende» samarbeidspartner for oss som skole. Vi reiser mer og lengre enn noen gang, forteller rektor ved Nordhordland folkehøgskole, Jan Inge Wiig Andersen.

Dersom du ønsker å inngå beredskapsavtale med Sjømannskirken eller har noen spørsmål kontakt beredskapsrådgiver Kjersti Helland: khe@sjomannskirken.no. Kjersti kan også kontaktes for foredrag om beredskapsavtalen på distriktsmøter.

SJØMANNSKIRKENS BEREDSKAPSORDNING KAN BIDRA MED BLANT ANNET:

- Råd og veiledning i forbindelse med oppfølgingen av ulykken.
- Støtte for kriseledelsen i psykososial oppfølging.
- Etter avtale kan én eller flere ressurspersoner fra Sjømannskirken reise til avtalt sted snarest.
- Legge til rette for offisiell markering/minnesamvær.
- Kontakt og oppfølging overfor pårørende i Norge i samarbeid med den lokale prest.
- Årlig seminar innen tema beredskap/relasjonsrådgivning.
- Mulighet for kurs innen beredskap, personalomsorg og relasjonsrådgivning.

DEN UNIKE SKOLEN

Program for junimøtet og samling for praktisk personale, Seljord Folkehøgskule 4.–7. juni 2012

MANDAG 4. JUNI

- 13:00 Felles åpning av samling for praktisk personale og junimøtet
- 13:30 Den unike skolen – tre perspektiver på hvorfor folkehøgskolen er og skal være så spesiell
Kurt Willumsen, (Dansk Folkehøgskole), Kristin Bjørke (Sund folkehøgskole) og Kjersti Hovland (Ringerike Folkehøgskole)
- 15:00 Kaffe
- 15:30 Det praktiske personalets bidrag i det sosialpedagogiske arbeidet
Når driver jeg allmenndanning?
- 20:00 Middag
- 21:00 Velkommen til Seljord

TIRSDAG 5. JUNI

- 09:00 Bedriftsbesøk til Telespinn og gårdsbesøk på Uppigard Natadal
Eksistensielle og religiøse spørsmål i friluft folkehøgskole
- 12:00 Dugurd
- 14:00 Folkeskikk og uskikk på jobben
ved Jan Atle Andersen
- 19:00 Middag
- 20:00 Møte med Kivlemøyane – utekonsert i Kivledalen

ONSDAG 6. JUNI

- 09:00 Hvordan har vi det på arbeidsområdet vårt?
(kontor, kjøkken, internat, vaktmester)
Slutten på istapper? Et opplegg om klima og klimaendringer
ved klimaforsker Hans Olav Hygen, Meteorologisk institutt
- 10:45 Hvordan møter vi elever med psykiske lidelser i folkehøgskolen?
4 spennende perspektiver på norsk folkehøgskole
ved Arild Mikkelsen
- 12:00 Dugurd
- 14:00 Ut på tur – aldri sur
Velg mellom topptur, Morgedal Skieventyr eller sogevandring
- 18:00 Det store korslaget
- 20:00 Middag
- 21:00 Seljord Folkehøgskule inviterer til 40-års jubileumsfest

TORSdag 7. JUNI

- 09:00 Folkehøgskolene og organisasjonene fremover – noen problemstillinger
- 10:00 Bjørnson og folkehøgskolen
ved Edvard Hoem
- 11:45 Avslutning
- 12:00 Dugurd og avreise.

Påmelding til Seljord Folkehøgskule: kontor@seljord.fhs.no innen 15. mai.

For mer informasjon: Program er sendt skolene og kan lastes ned fra www.seljord.fhs.no under «Kortkurs» – «Junimøtet» – og/eller «IKV-samling» eller fra www.folkehogskolene.net/nf.

Bli med på spennende junimøte og kurs for praktisk personale på Seljord

4. til 7. juni inviterer NF, PUF og Seljord folkehøgskule til både junimøte og kurs for praktisk personale. Invitasjonene og programmene er nå klare og er sendt medlemmene og skolene. Du finner også programmene på www.folkehogskolene.net under NF og PUF.

Alle vi som har vårt daglige arbeid i folkehøgskolen vet at skoleslaget er unikt – på flere måter. Det betyr også at det kun er oss, sammen, som kan utvikle den videre. Derfor er vi så avhengige av å møtes – for å ha det kjekt sammen med kolleger fra andre folkehøgskoler, for refleksjon, for påfyll og inspirasjon. Under overskriften **Den unike skolen** tar vi for oss både praktiske forhold og nåtidige, fremtidige og historiske perspektiver for folkehøgskolen. I tillegg blir det mange spennende kulturinnslag.

Vi gleder oss til at vi ses i Seljord 4. til 7. juni!

Modernisering av NF

Norsk Folkehøgskolelag står overfor store og interessante utfordringer fremover. Styret er derfor i gang med å vurdere evt. endringer i NF som organisasjon, for å stå bedre rustet overfor utfordringene.

Arbeidet legges opp i faser, der identifisering av utfordringene er første. Om kort tid vil lokallagene utfordres til å melde om styret har identifisert de viktigste og største utfordringene lokalt.

Neste fase vil være å vurdere muligheten for å justere NF som organisasjon for å kunne møte de utfordringene vi sammen har identifisert. Resultatet av arbeidet vil være et forslag til endringer av NF, som skal på høring blant medlemmene, før eventuelt justert forslag fremmes for landsmøtet i 2013

Landsmøtet i 2013 på Agder folkehøgskole

Neste landsmøte blir på Agder folkehøgskole i dagene 18. til 21. mars i 2013. Viktige saker vil blant annet være nytt prinsippprogram, og evt. endringer av NFs vedtekter.

Det er forholdsvis langt fram, men hold av disse dagene i din kalender allerede nå ;-)

Revidert og Statsbudsjettet 2013

Tilskuddet til folkehøgskolene over statsbudsjettet for Inneværende år er justert for kostnadsutviklingen i forhold til i fjor, men ikke elevtallsøkningen, slik vi ser det. De manglende 14 millioner kronene er tatt opp med bl.a. KUF-komiteen i høst, med politikerne som var til stede på rektormøtet i Trondheim i januar og med Senterpartiet nå i mars.

NF og Folkehøgskolerådet arbeider videre med dette. Det er imidlertid ikke lett å få styrket folkehøgskolenes tilskudd ved revidert nasjonalbudsjett til august. Vi er helt avhengige av at alle skolene tar kontakt med sitt fylkes stortingsrepresentanter om dette, både de i posisjon og i opposisjon.

Vi har videre beregnet hva folkehøgskolene skal ha i tilskudd for 2013 og meddelt dette i god tid til regjeringen, KUF-komiteen med flere. Våre beregninger tar utgangspunkt i hva skolene skulle hatt i 2013, en stipulert kostnadsutvikling, samt tilskudds-elevtallsøkningen vi også har neste år. Våre beregninger viser da at folkehøgskolekapittelet må styrkes med ca 50 millioner kroner i forhold til bevilgningen for innværende år.

Dette er det også viktig at skolene hjelper til med å få formidlet, gjerne via opplevelser, ved invitasjon til stortingspolitikere om besøk på skolen. Det vil komme egne skriv om dette til skolene.

Folkehøgskolene og 2014

I 2014 er folkehøgskolen 150 år i Norge. Og grunnloven er 200 år. Med folkehøgskolenes sterke demokratiske tradisjon ligger det an til at vi må benytte 2014 til å markere skoleslaget og demokratiet.

Etter å ha fått inn flere gode ideer fra dere på skolene, har styret kommet frem til et utgangspunkt for den videre planleggingen av spesielle prosjekter i 2014. Fokus på demokrati og demokratisk dannelse håper vi skal komme til uttrykk både på skolene, i PUF-arbeidet, i forskning og i enkelte nasjonale fyrårnsprosjekter.

Om kort tid vil vi i egen skrivelse til tillitsvalgte og skolene informere om prosjektene og invitere interesserte skoler til å stille i en prosjektgruppe som skal styre prosjektene. (Følg med på: www.folkehogskolene.net/nf)

På randen av ledelse

I slutten av oktober inviterer PUF til kurs for deg som vurderer å søke en ledende stilling i folkehøgskolen.

Stadig færre tilsatte i folkehøgskolen søker og får rektorstillinger. Samtidig er det en målsetning at flere kvinner søker ledende stillinger.

Grunnene til dette er sammensatte. Kurset skal gi deltakerne motivasjon og en bedre bakgrunn til å vurdere å søke ledende stillinger i skoleslaget vårt. Mangeårig rektor og tidligere leder av NF Mai-Evy Bakken har tatt i mot utfordringen å designe kurset.

Kurs for nye tilsatte på Nansen-skolen i august

PUF gjentar suksessen fra i fjor og arrangere kurs for nytilsatte i folkehøgskolen 6.-9. august 2012.

Kurset er lagt opp for nytilsatte, men og for dem som føler seg nye i folkehøgskolen.

Kurset i fjor fikk meget god tilbakemeldingen, med 5,6 poeng av 6 mulige i totalevaluering av kurset.

Programmet vil etter planen foreligge i månedsskiftet april/mai.

(Følg med på: www.folkehogskolene.net/puf)

Medlemsnytt legges om til e-post

Vi er i ferd med å legge om medlemsbrevet til e-post. Vi har fått e-postadressene til mange av dere men ikke alle. Dersom du ikke mottar medlemsbrevet i i mars som e-post, ber vi deg om å kontakte din tillitsvalgte om det, eventuelt å ta direkte kontakt med oss, slik at vi kan få lagt inn din gjeldende oppdaterte e-post-adresse.

Send din e-postadresse til ob@folkehogskole.no. Husk da å ta med navn, skole, helst også medlemsnummer, og mobilnummer. Du kan også gå inn på www.folkehogskolene.net og under NF-sidene abonnere på nyhetsbrevet derfra.

Medlemsnytt våren 2012 vil vi sende både som brev og e-post, før vi fra høsten 2012 går over til kun å sende medlemsnytt på e-post. Dersom enkeltmedlemmer til den tid fortsatt ønsker å motta medlemsnytt som brev, vil vi selvfølgelig sørge for det.

For øvrig viser vi til vår hjemmeside www.folkehogskolene.net for oppdatert informasjon. Kan også nås på www.folkehogskole.no/nf.

ØYVIND BRANDT, LEDER NF

Evaluering av PUF

Styringsgruppa i PUF har sammen med styrene i NF og IF besluttet å gjennomføre en evaluering av modellen for pedagogisk utviklingsarbeid vi har hatt de siste 6 år.

PUF overtok etter FUS modellen og ble i 2005 resultatet av en solid evalueringsprosses.

Ettersom den nåværende PUF-leder har sagt opp sin stilling, og stillingen skal lyses ut på ny, er en evalueringssprosses både viktig og nødvendig.

Fungerende leder i PUF har fått i oppdrag å sette seg inn i hvordan folkehøgskoleorganisasjonene i våre naboland, organiserer og gjennomfører sitt pedagogiske utviklingsarbeid. Videre er han bedt om å se på NKF's modell, samt en annen undervisningsorganisasjon, trolig VOFO.

Dette arbeidet skal foreligge til et felles styremøte mellom NF og IF 19. april.

Det konsept for PUF som ble vedtatt i 2005 er i stor grad gjennomført som planlagt og nå er det derfor tid til å se fremover. Spørsmålene er mange og vi håper denne evalueringen vil gi svar vi trenger i arbeidet videre, i utlysningstekst, og i organisering og gjennomføring av det pedagogiske arbeidet de neste fem årene, som:

- **Stillingsstørrelse**
- **Fordeling av sentralt initierte tiltak og skoleinitierte tiltak**
- **PUF-lederens bruk av egenkompetanse og/eller innhenting av annen kompetanse**
- **Nye innspill til tiltak som kan styrke skoleslaget**
- **Innspill til opplegg for nye grupper som bør få del i et folkehøgskoleopplegg**
- **En kraftigere satsning på pedagogisk skolering av våre ansatte**
- **En egen utdanningsmodul på en lærerhøgskole, for folkehøgskolelærere**
- **Hvordan være i forkant med opplegg som gir skoleslaget økt status hos politikere**
- **Hvordan inspirere forskningsmiljøer til å ta fatt på nye prosjekter i folkehøgskolen**

Spørsmålene er mange og jeg håper å kunne legge fram en skisse til styremøtet i april. Resultatet av behandlingen av saken på dette møtet vil være utgangspunkt for møtet i PUFs styringsgruppe 24. april.

LARS SIGVE MELING
FUNGERENDE LEDER I PUF

KIERKEGAARD 2013

I 2013 markeres 200-året for Søren Kierkegaards fødsel.

Kierkegaards tanker handler om, hvad det vil sige at være et menneske med de stemninger og følelser, der kendetegner livet til enhver tid – forførelse, travlhed, tro, angst og forelskelse. Det markeres i perioden fra 5. maj til 11. november 2013 i Danmark og udlandet.

FFD arbejder sammen med Søren Kierkegaard Forsknings Centeret og Golden Days om at koordinere alle begivenheder.

FFD-INFO 10. 2012 (FOLKEHØJSKOLERNES FORENING I DANMARK)

FRAMGANG FOR DANSKE FOLKEHØGSKOLER

De danske højskoler havde i skoleåret 2010/2011 besøg af 8.425 kursister på lange ophold. Det var en fremgang fra året før på 1 % – men gymnastik og idrætsskurser havde isoleret set en fremgang på hele 16%.

HØJSKOLERNE

SENIORER MØTES PÅ VEFSN

Seniorlaget i NF – møtest til treff på Vefsn Folkehøgskule – Toppen , 4.-8. juni 2012. Ver med oss til gode møte med menneske, kultur og natur !

STYRET I SENIORLAGET

NY REKTOR

Kari Evjen (47) er tilsatt som ny rektor ved Ringerike folkehøgskole. Hun er nå assisterende rektor ved Rosthaug videregående skole i Åmot kommune. Det var hele 18 søkere til den utlyste lederjobben ved den fylkeskommunale folkehøgskolen. Evjen starter opp senest 1. august. Einar Westheim går av ved pensjonsalder etter 22 år som rektor og 35 år totalt ved skolen på Hønefoss.

Ved Ringeby folkehøgskole går Harald Midtsund av som rektor ved pensjonsalder. Oppland fylkeskommune har utlyst stillingen. Også Halvard Smørgrav Smørgrav ved Skiringssal folkehøgskole går av som rektor ved pensjonsalder. Det var 14 søkere til den utlyste rektorstillingen. ØK

SONEN PÅ FOLKEHØGSKOLE

Timen vi har fått, er over. Men Georgios Papandreou hastar ikkje vidare. Han markerer berre scene-skiftet med å skifte språk. På svensk unnskyldar han at det er vanskeleg å forstå norsk.

– Men faren min hadde norsk pass, etter at det greske vart tatt frå han. Og sonen min kan norsk, han har gått på Sund folkehøgskole, fortel han under oppbrotet.

Nøyaktig ei veke seinare eksploderer Athen i demonstrasjonar, hærværk og brannar.

UTDANNING

KALENDER

04.06.–07.06:
NFs junimøte og kurs for praktisk personale, Seljord folkehøgskole

04.06.–08.06:
Seniortreff på Vefsn folkehøgskole

06.08.–09.08:
Kurs for nyansatte i folkehøgskolen, Nansenskolen

19.09.–21.09:
Informasjonsseminar, IF

24.09:
Kurs for nye tillitsvalgte, sanner Hotell, Gran

25.09.–27.09:
Tillitsvalgtkonferanse, Sanner Hotell, Gran

30.10.–01.11:
Kurs: Ledelse i folkehøgskolen, hva handler det om?

Hold deg orientert og delta i debatten på www.friluftfolkehogskole.no. Kan lastes ned på din smartphone med en scanner, for eksempel appen RedLaser.

NY SÆRAVTALE I KOMMUNALE OG FYLKESKOMMUNALE FOLKEHØGSKOLER

SFS 2214 Særavtalen for undervisningspersonalet i kommunale og fylkeskommunale folkehøgskoler er prolongert for 2 nye år. Virkningsperioden er fra 1.1.12–31.12.13.

Følgende presiseringer og endringer er tatt inn i avtalen. I den sentrale avtalen er det i punkt 2 – *Inndeling av årsverket* tatt inn en presisering av undervisningstiden, 478/637. I punkt 6 er *godtgjøring for særskilt arbeid* økt fra kr. 19.000,– til kr. 20.500,–. I tillegg er *minst* føyd til i teksten.

Godtgjøringen for særskilt arbeidstid gjelder fra 1.1.12 og differansen mellom kr. 19.000,– og 20.500,– skal derfor etterbetales.

Brev til de politiske partiene

Samfunnskontakten for folkehøgskolene er viktig og samtidig en utfordring! Fra Øvre Vollgate jobbes det på flere plan. Blant annet har vi sendt et forlagt til tekst om folkehøgskolen som kan tas inn i partiprogrammene før kommende stortingsvalg. I gjeldende programmer har vi ikke funnet noe om folkehøgskolene og dette ønsker vi å gjøre noe med! Nedenfor følger teksten i sin helhet.

Folkehøgskolene har rundt 7000 elever hvert år. I overkant av 11 prosent av et ungdomskull går på folkehøgskole. Folkehøgskolene fremmer allmenndanning og folkeopplysning og er et supplement til, og en viktig del av vårt utdanningssystem. Skolene er med på å utvide horisonten, skape nysgjerrighet på nye områder og lærer

elevene mye om fellesskap og menneskelige relasjoner. Folkehøgskolene representerer en betydelig kulturell og demokratisk innsats i vårt samfunn. Skolene gjør samtidig en viktig innsats med å motivere elever som av ulike grunner har droppet ut av videregående opplæring, til å fullføre videregående og å gjøre mer modne valg i forhold til arbeid og videre utdanning.

Skoleslaget har egen lov med egne forskrifter og mottar hvert år tilskudd fra det offentlige via kapittel 253 i statsbudsjettet.

I kuf-komiteens innstilling vedrørende budsjettet for 2012 heter det:

Komiteen er positiv til det arbeidet som foregår i folkehøyskolene og mener at disse skolene er et viktig supplement til det som foregår innenfor det ordinære utdanningssystemet. Komiteen mener det er særlig positivt at det er stor bredde i det tilbudet som leveres av de ulike folkehøyskolene. Komiteen anerkjenner også at folkehøyskolene kan spille en viktig rolle i kampen mot frafall i videregående opplæring.

Dette er en gjenkjennelig tekst, også fra tidligere innstillinger og innebærer også en konsensus mellom partiene.

I disse dager jobber flere av partiene med tekst til sine nye partiprogram. Vi har gått igjennom partienes program og finner svært lite, om noe her om folkehøgskolene.

Vi tillater oss derfor å foreslå følgende eksempler på tekst tatt inn i kommende partiprogram:

Alt 1.

Folkehøgskolen er en viktig del av mangfoldet i norsk skole og representerer et verdifullt tilbud som gir mulighet til et år med egenutvikling av både personlig og faglig karakter. Tilskuddet til folkehøgskolene skal justeres på bakgrunn av elevtalls- og kostnadsutviklingen, og må være forutsigbart for skolene.

Alt 2

Folkehøgskolen er en viktig del av mangfoldet i norsk skole og representerer et verdifullt tilbud som gir mulighet til et år med egenutvikling av personlig og faglig karakter. Folkehøgskolen gir innsikt i menneskelige relasjoner og fremmer samtidig kunnskap om og forståelse for demokrati, samfunn og menneskerettigheter. Tilskuddet til folkehøgskolene skal justeres på bakgrunn av elevtalls- og kostnadsutviklingen, og må være forutsigbart for skolene.

Med ønske om at godt arbeid med partiprogrammet og med hilsen for Folkehøgskolerådet

ODD ARILD NETLAND

Støtteannonser til Folkehøgskolen

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00 – Fax: 38 16 82 01
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70 – Fax.: 62 35 73 99
Rektor: Ola Bergum
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90 – Fax.: 32 75 04 80
Rektor: Trygve Agdestein Vinje
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50 – Fax.: 53 42 56 51
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00 – Fax.: 62 43 52 01
Rektor: Åsmund Mjelva
www.elverumfhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjelpestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60 – Fax.: 55 52 63 61
Rektor: Dagfinn Eggen
www.fana.fhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80 – Fax.: 57 86 16 30
Rektor: Arne Hagen
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50 – Fax.: 64 98 30 60
Rektor: Magnar Osland
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85 – Fax.: 73 85 85 86
Rektor: Wiggo Sten Larsen
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00 – Fax.: 61 33 96 01
Rektor: Tor Kristen Grindaker
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70 – Fax.: 32 07 96 71
Rektor: Terje Leren
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00 – Fax.: 53 67 14 01
Rektor: Trond Instebo
www.hardanger.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00 – Fax.: 31 02 38 19
Rektor: Sølvi Pettersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00 – Fax.: 51 78 85 01
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60 – Fax.: 52 84 61 61
Rektor: Kjell Arne Medhaug
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80 – Fax.: 76 06 98 81
Rektor: Brynjar Tollefsen
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70 – Fax.: 56 34 80 71
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99 – Fax.: 70 04 19 98
Rektor: Odd Arve Steinvåg
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00 – Fax.: 74 33 18 99
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00 – Fax.: 61 26 54 40
Rektor: Dag Hareide
www.nansenskolen.no

NORDISKA FOLKHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Fax.: 00 46 303 648 31
Rektor: Hans-Åke Höber
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00 – Fax.: 71 65 89 19
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80 – Fax.: 75 02 90 36
Rektor: Einar Jakobsen
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

NORSK SENTER FOR SENIORUTVIKLING

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00 – Fax.: 33 33 55 55
Rektor: Jon Edgard Karlsen
www.seniorutvikling.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92 – Fax.: 78 99 51 25
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00 – Fax.: 73 81 20 70
Rektor: Einar Hermansen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringeby
Tlf.: 61 28 43 60 – Fax.: 61 28 43 61
Rektor: Harald Midtsund
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00 – Fax.: 32 17 99 09
Rektor: Einar Westheim
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10 – Fax.: 63 97 34 10
Rektor: Gry Husum
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40 – Fax.: 35 05 80 41
Rektor: Terje Heggernes
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Lene Dyrkorn
www.setesdal.fhs.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90 – Fax.: 33 45 96 70
Rektor: Hallvard Smørgrav
www.skiringssal.fhs.no

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 16 81 04 – Fax.: 69 16 87 82
Rektor: Charlotte Sørensen
www.skjeberg.fhs.no

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20 – Fax.: 74 09 60 95
Rektor: Jan Kjetil Haugen
www.skogn.fhs.no

SOGDAL FOLKEHØGSKULE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75 – Fax.: 57 62 75 70
Rektor: Mai-Evy Bakken
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70 – Fax.: 62 96 70 89
Rektor: Rune Sødal
www.solbakken.fhs.no

SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

9440 Evenskjer
Tlf.: 77 08 99 30 – Fax.: 77 08 99 40
Rektor: Marit E. Hetmann
www.soltun.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00 – Fax.: 74 12 49 10
Rektor: Tore Haltli
www.sund.fhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10 – Fax.: 53 47 01 11
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00 – Fax.: 62 54 05 55
Rektor: Jon Krognæs
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00 – Fax.: 61 14 27 15
Rektor: Live Hokstad
www.toten.fhs.no

TRONDARNES FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77 – Fax.: 77 04 00 78
Rektor: Chris Buunk
www.trondarnes.fhs.no

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50 – Fax.: 72 85 39 51
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11 – Fax.: 75 17 24 46
Rektor: Leif Klæboe
www.vefsn.fhs.no

VOSS FOLKEHØGSKULE

5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40 – Fax.: 56 52 90 41
Rektor: Lasse Sandberg
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

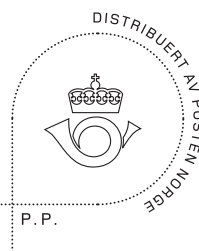
3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Fax.: 32 08 26 02
Rektor: Berglind Stefansdottir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90 – Fax.: 55 39 51 99
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

B

NORGE

B-BLAD

RETURADRESSE:
NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

Det som ble likevel

Nok et år av livet har passert. Om det i det hele tatt er noe som er et år. Kanskje det ikke er virkelig? Sort hull. Vakuum. Ingenting.

Illusjon. Du vifter med armen. Du kjenner ingenting. Føler ikke luften mellom fingrene. Ser den ikke. Det lille rommet er som en boble. Din egen lille boble. Ingenting eksisterer utenfor. Gardinene er lukket. Lyset slipper ikke inn. Du vil ikke ha det i øynene.

Som en skygge vandrer du rundt, og venter på at livet skal begynne. Men det gjør det aldri. Enkle, små ting som å stå opp blir vanskelig. Ikke fordi det er vanskelig å stå opp; men fordi det er vanskelig å møte dagen. Egentlig er du ikke sikker på om det er noen dag en gang, noe liv – så det bør ikke være så vanskelig å stå opp.

Menneskene rundt deg forsvinner i det du forsvinner inn i din egen verden; ditt eget sinn. Det er der alt skapes. Det er der du bor, det er der du lever. Ikke i livet, ikke i hverdagen. Hverdagen er kjedelig. Det samme skjer hele tiden, menneskene er de samme, omgivelsene er de samme. Du har lyst til å reise bort. Men så er det de små overraskelsene i blant som får deg til å bli.

Likevel virker alt meningsløst. Du skal dø uansett, ikke sant? Kanskje er alt dette bare en illusjon – kanskje det ikke finnes. Men hva om det gjør det? Hva om du lar alt gå til spille?

Akkurat nå spiller ingenting av det noen rolle. Men det bør det. Du bør få det til å bety noe. For det kommer det til å gjøre om en stund. Når alt har blitt til minner, minner du lengter tilbake til. Da angrer du på at du ikke levde mer.

For det spiller en rolle for deg hva du gjør her og nå. Hvordan du har det her og nå. Det er hvordan du har det som avgjør hvordan du tenker! Det er på tide å starte og faktisk leve livet. Ikke vente på det. Reis ut, gjør en forandring, gjør noe uventet – gjør noe bra. Noe som får deg til å føle deg bra. Sett pris på de små øyeblikkene, og husk på de store. Vær sårbar, bli såret – men reis deg igjen og lær av det. Sett pris på menneskene rundt deg, og la de få vite det. Det er utrolig hvor mye en liten gjerning kan gjøre.

Du vifter med armen en gang til. Au! Du traff veggen. Smerten brer seg. Plutselig er du tilbake. Du ser deg rundt i rommet der du sitter. Trist. Du tar bort gardinene, og endelig slipper lyset inn. Du hører fuglene kvitre, og solen skinner ut over det vakre landskapet, som fortsatt er ganske vått og grått. Likevel; herlig vår.

Plutselig hører du stemmer. Mennesker. Du løper ut og blir med. Klemmer blir delt ut, varme gode; ekte. Mennesker som blir glade for ditt selskap – ditt nærvær. Latteren sitter løst og smitter kjapt alle. Da kjenner du det; det er dette som er å leve.

ELIN RINGHUS, ELEV PÅ SKIRINGSSAL FOLKEHØGSKOLE